

ÁL-SHAKESPEAREI DRÁMÁK

SZERKESZTI HEINRICH GUSZTÁV

IV.

MERLIN SZÜLETÉSE

1662

FORDÍTOTTA

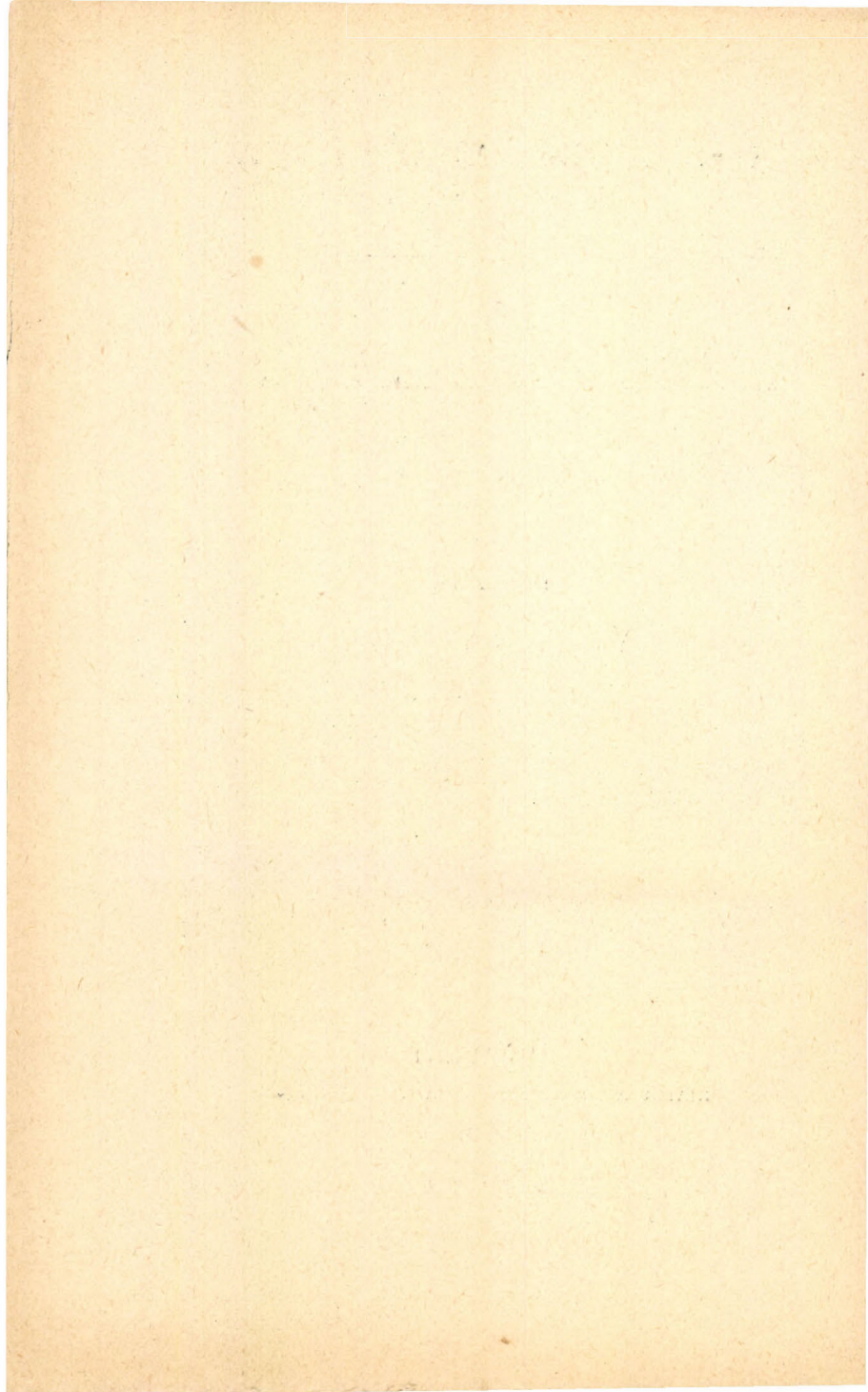
VÉRTESY JENŐ

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1915

Ára 2 kor. 60 fillér

ÁL-SHAKESPEAREI DRÁMÁK

SZERKESZTI HEINRICH GUSZTÁV

IV.

MERLIN SZÜLETÉSE

1662

FORDÍTOTTA

VÉRTESY JENŐ

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1915

FRANKLIN TÁRSULAT NYOMDÁJA.

BEVEZETÉS.

Jelen dráma 1662-ben jelent meg e czimmel; *The Birt of Merlin or The Child hath found his Father*, Francis Kirkman kiadásában, a ki szerzőül Shakespearet és William Rowleyt nevezi meg. Ez utóbbi szintén író és színész volt, mint a mester, nem elsőrangú, de komoly tehetség, egyike az Erzsébet-korabeli virágzó drámairodalom kisebb csillagainak. A Merlin-darab az első kiadás óta hétszer jelent meg nyomtatásban, de ezek mind újabb kiadások a Tyrrelétől (1851) kezdve a Brook-féléig (1908). Névtelen kiadásai nincsenek, ennek ellenére alig akadt komoly Shakespeare-kutató más, mint Tieck, a ki a munkát Shakespearenek tulajdonította volna. Ellenben Rowley szerzőségét nem vonták kétségbe; Ulrici, Hopkinson neki adják az egészset; Fleay még tovább megy s azt állítja, hogy Rowley is egy régebbi drámát (*Uther Pendragon*, 1597) dolgozott volna át.

Ezek alapján, a míg e kérdés teljesen nem tisztázódik, elfogadhatjuk a darabot a Rowley alkotásának. Lehet, hogy Shakespeare neve csak reklámul került a másik név mellé. A mi a drámában Shakespearere emlékeztet, az inkább közös sajátja az angol renaissance drámaköltészetének, mint az erős szenvedélyek ábrázolása s a ragyogó, üde költői nyelv. Tieck a drámát Shakespeare legutolsó munkái közé helyezi, mikor az öregedő poéta már nem a szilaj szenvedé-

lyeket idézte föl, hanem tündéries játékokat és meséket szeretett költeni, tehát a *Téli rege* és *A vihar* idejébe. De az az öntudatosság, a mely e darabokat jellemzi, az az öreges melancholia, mely Prospero alakján előmlik, a megbékülésnek az az érzése, mely jó végre juttatja Leontes szenvedélyét és bocsánatot ad Antonio bűnének — mindez hiányzik a *Merlin születéséből*. Az egész dráma kissé naiv, azonban e naivságban van valami bájos és vonzó. Kétségtelen, hogy stílusa nem vall Shakespearere, de igazi költőt ismert meg velünk s a színmű a Shakespeare nevéhez fűződött kétes darabok között érdemes helyet foglal el.

A dráma tárgya a népszerű Merlin-monda, mely később az Artur-mondakör egy részét alkotja. A monda részben általános ősrégi, részben sajátos nemzeti elemekből áll. Hőse a varázsló, az ártatlan leány (királyleány vagy apácza) fia; anyját az ördög álmában ejtette meg s épen mivel csak testben rontotta meg a szüzet, a gyermek is erényes lesz, csak a sátán búbajos tudományát hozza magával. A kijátszott ördög meséjének egy változata. Már a kerek asztal monda-körébe Merlin nem tud behelyezkedni. Csak jövendöl, jó tanácsot ad, de maga nem cselekszik. A monda vége tragikus: a nagy búbajost, a prófétát asszony veszti el, a szép Viviane kicsalja belőle titkát s az erdő mélyén örök álomba meríti a jóst. Eltűnté után a kerek asztal romlása is elkövetkezik, de a kapcsolat újból nem világos. Eschenbachi Wolfram a *Purcival*-ban Klingsort említi, a kiből Wagner már valóságos dæmoni hatalmat formál. Valószínűleg Klingsornak Merlinhez semmi köze. A Merlin-mondát megtalálhatta a költő akár Nennius *Historia Britonum*-jában, akár Monmouthi Galfrid krónikájában, akár bármilyen más

régebbi vagy újabb földolgozásban, mert annak bőviben vagyunk. Az alak közismert volt és népszerű. Shakespeare maga is említi Merlint. (*Lear király* III. 2. és IV. *Henrik I.* rész. III. 1.).

A költő a mondán némi változtatást tett, melyek közül a legmerészebb, hogy Merlin anyját egyszerű parasztleánnyá teszi, de finom költői tolla megmenti attól, hogy komikussá váljék. A darabnak érdekét kétségtelenül emeli a tárgy is, mely sokszor csábította a régi és új költőket földolgozásra. Tennyson költői elbeszélést, Immermann drámai költeményt, Goldmark operát írt belőle, hogy csak a legfontosabbakat említsük. A Merlin-monda iránt érdeklődőket figyelmeztetjük Heinrich Gusztáv tanulmányára (Budapesti Szemle, 1910).

MERLIN SZÜLETÉSE

SZEMÉLYEK.

Aurelius, Britannia királya.
Vortiger, Britannia királya.
Uter Pendragon királyfi, Aurelius öccse.
Donobert, főúr, Constantia és Modestia atyja.
Gloster gróf, Edwin atyja.
Edol, Chester grófja, Aurelius fővezére.
Cador, Cornwall grófja, Constantia kérője.
Edwin, Gloster gróf fia, Modestia kérője.
Toclio és *Oswald*, nemes urak.
Merlin, a jós.
Anselm, a remete, később Winchester püspöke.
Bolond, bátyja Joannek, Merlin anyjának.
Sir Nicodemus Semmiházi, udvarnok.
Az Órdög, Merlin atyja.
Ostorius, szász fővezér.
Octa, szász főúr.
Proximus, szász varázsló.
Két püspök.
Két szász főúr.
Edol két kapitánya.
Két úr.
Kis furcsa szellem.
Artesia, Ostorius szász fővezér huga.
Constantia, } Donobert leányai.
Modestia, }
Eredj-neki Joan, Merlin anyja.
Artesia palotahölgye.
Lucina, az árnyak királynéja.

Színhely: Britannia.

ELSŐ FELVONÁS.

Első szín.

DONOBERT, GLOSTER, CADOR, EDWIN, CONSTANTIA és
MODESTIA jönnek.

CADOR.

Taníts beszédre, jó uram, a mi
Jól eltalálja a szív tartozását ;
Hű széptevőként táplálom magam'
Régóta a siker reményivel
S megegyezésed' várom még csupán.

DONOBERT.

Bízd énrám, ifjú lord.
Ha az idő nem szolgált alkalommal,
Vágyad csak nőtt ; — föltéve, hogy leányom
Szerelme követi megegyezésem'.

CADOR.

Igérete pecsét reá, uram.

DONOBERT.

Igaz, Constantia ?

CONSTANTIA.

Kész szívvel adtam esküül szavam',
Ő sokszor esküdött, hahogy szeret.

DONOBERT.

S te bíztál benne?

CONSTANTIA.

Remélem, férfiú.

DONOBERT.

Ez a kérdés, leány.

CONSTANTIA.

Ha úgy van is, én nő vagyok.

DONOBERT.

A törvény részedén, férjet szereztél
 S bizony méltót. — Jó Cornwall, im fogadd őt
 S tedd oly boldoggá, mint kívánjuk is.

CADOR.

Köszönöm, jó uram.

GLOSTER.

Legyen e napnak boldogsága kettős
 S az én vágyam' is koronázza meg:
 Itt a fiam, távollétembe' nem
 Kisebbet kíván, mint másik leányod'.

DONOBERT.

Ej, Gloster, úgy van? Mit szól Edwin úr rá?
 A lány is ép' úgy bizonyozza-é?

EDWIN.

A nénje hitével kén' bírnia.

MODESTIA.

Uram, inkább hiszékenységivel.
Mylord, vitéz vagy s úgy tetszik nekem,
Magas tisztednek el kell oltani
A szerelem tüzét
S mindjárt vérontani kell s rontani.

EDWIN.

Úgy annál inkább kell új nemzedékkel
Pótolni a világnak veszteségét.

MODESTIA.

Úgy látszik, szükség szól érzés helyett
S ily árért én nem adom ám magam'.
Asszonygyal gyorsan jóllakunk, uram.

EDWIN.

Midőn az étvágy gyöngé és beteg.

MODESTIA.

Legtöbbötöknek gyöngé gyomra van.

DONOBERT.

Föl kell vidítnod őt, Modestia,
Légy szives hozzá. — Hagyd, jó Edwin, őt,
A mi enyém ő benne, néked adtam ;
Érd azzal bé, csak ostromold, legyőződ,
Hisz' asszony ; meghódítsák, azt akarja.

EDWIN.

Igéreted megnyugtat.

TOCLIO jön.

DONOBERT.

Mi újság, Tocio?

TOCLIO.

Nagyuraim, királyunk látni kíván
S tanácsba hív: minő választ adunk
Az ellenek, kinek követi már az
Udvarhoz útba' vannak?

DONOBERT.

Ily sietve?

Úgy látszik, Chester rájuk vert keményen,
Hogy békét kérnek; ámde énszerintem
Csak harcz, a míg el nem hagyják hazánkat.
Nemes Gloster, jőjj, várni a királyt;
Fiadon áll csak, hogy kedvembe járjon,
A nász lakoma költségét kimélvén;
Szívbeli dolga jó véget ha vesz,
Kettő helyett gondom csak egyre lesz.

(Donobert és Gloster el.)

EDWIN.

Rajtam nem múlik.

CADOR.

Nos, Tocio, az udvarnál mi újság?

TOCLIO.

Oh mylord, az udvar tele hírrel, a város tele újsággal, az ország tele csodával s a királyság összes harangjainak ki kell hirdetniük, hogy új ünnepnapot kapunk.

CONSTANTIA.

Ünnepnapot? kiért? te érted?

TOCLIO.

Értem, asszonyom? teringettét! Nem volna ínyemre,
ha akárki is ünnepet csinálna érettem.

Röviden: az udvarhoz jött a hír,
Chesternek grófja küldte a királyhoz,
Hogy egy szent hírben álló férfiú,
Kegyess remete megmenté hadunk'
Csoda segítségével s a pogány
Sergét embersegély nélkül leverte
S uram, olyan csodásan, hogy egész
Birodalmunk bizonyosságot tehet rá.

EDWIN.

Csodás újság valóban s hol van ő?

TOCLIO.

A királylyal beszélgetésbe merült el, a ki igen tiszteli.

MODESTIA.

Hidd meg, látnom kell őt.

TOCLIO.

Igazán, nem nagy tetszésedet fogod benne találni,
a mennyire én hozzávethetek, lady; azt mondják, olyan
próféta-féle. Csak valami hírt adhatna nékem az el-
veszett királyfiról. Húsz talentumot ígérték annak, a ki
rátalál.

CADOR.

Hyes újságot már reggel költöttek.

TOCLIO.

És most van születése meg élete. Ha szerencse kísér, még egy próbát teszek az erdőben, a hol eltűnt. Mert hát nem tudom, minő sors vár rám. *(El.)*

CADOR.

Szerencse járjon véled. — Jöszte, hölgyem, Hugod s lord Edwin még mind' játszanak S egész valójuk' a nyeresre tették.

CONSTANTIA.

Most még előnybe' van az én hugom, De elveszíti, mint vesztettem én is, Ha ellensége kockát vetni tud.

(Cador és Constantia el.)

EDWIN.

Édes hölgyem, jó játékos vagy ám.

MODESTIA.

Vesztett játék a házasság bizony, Úgy nyerhető, ha mindkettő veszít.

EDWIN.

Tökéletességed, nemes lady, Korlátot mért zárt kérésem elé? De boldogságom — ha tetszik neked — Ezt is legyőzi s nem fogsz látni mást, Csak hódolásom' és hűségemet.

MODESTIA.

Nemes uram, egyiknek sincs helye. De kérlek mégis, vedd szelid szavam'

Kérésed válaszául: azt igérem,
Ha szűz nevem' letenném, csak te véled
Nyerném s veszítném el.

EDWIN.

Vágyam betelt.

MODESTIA.

Szabj néki itt határt.
Ígéretem tiéd, hiszel-e benne?

EDWIN.

Válasz reá önkéntes távozásom. (El.)

MODESTIA.

Nemes s derék! ha nászról álmodoznék,
Edwin, téged szeretnélek. De lelkem!
Valami bent azt mondja, a teremtés
Koronája, a gyöngé férfi és nő
Egész valója, élte, teste-lelke
Magasabb célra tör; ha a gyönyör
Voln' végcél, a természet bölcsességét
Méltán korholnák, mely fölékesíté
Szépséggel és művészettel lakát, míg
Tökéletlen és gyöngé vendég lakja.
Csak a beszéd választ el az állattól,
Melyek között nincs rang, se származás
S a jóság ismeretlen? Mily silány voln'
Az élet ily árért? Nem, a Teremtő,
Ki életet adott, beszédet, észt,
Azért adott, hogy hálások legyünk.
S ki alkotott — énnékem férfi nem kell —
Csak annak tartozom hű szerelemmel. (El.)

Második szín.

Harsonák. Lobogók alatt jönnek AURELIUS, DONOBERT,
GLOSTER, CADOR, EDWIN, TOCLIO, OSWALD és kíséret.

AURELIUS.

Öcsénkről semmi hír? Mégis csudás,
Mi országunkban, az udvarhoz ily közel
S még sincsen róla hír! E veszteség
Időtlen bánattal némitja el
Víg győzelmünk zaját.

DONOBERT.

Király uram,
Kérdetlen is biztos, hogy az idő
E hirt majd földeríti. Ha halott voln'
Vagy ellen foglya tán, gyors híradó
Balsorsa hírét hozta volna már.

AURELIUS.

Ez a remény nyugaszt engem csakis
S az ég ellen hálátlan volna most
Aggódnunk, hogy elvesz, mi fölvidít.
Követségünkre jött-e válasz a
Szent embertől, a jámbor remetétől,
A kit Chester gróf küldött, a csodát
Hogy bizonyítsa? Nem kisebb eset volt,
Mint hogy hadunk futott, sőt tönkreverve
— Úgy írja Chester — s e szent férfiú
Csak bottal és kereszttel jött mosolygva
S merészen szembenézett ő velük;
Elhültek a szászok, meglátva, hogy
A szent feje mögött fény árad el,
Szent s tiszta lángok, mintha seregünk

Egy-tűzben menne — elfut a pogány had,
A míg a mi hadunk halálba úzi.

GLOSTER.

Merő-csuda, felséges úr.

AURELIUS.

Óh Gloster, nagy kincs ez, országot ér.
No hát, Oswald megjött a válaszával?

OSWALD.

Im itt, uram király.

AURELIUS.

Írásban-é?

Tanácsot ülni velünk nem kíván?

OSWALD.

Imáját hogyha végzé, úgy üzen,
Alázattal kíván közelgeni.

AURELIUS.

Lássuk tanácsát s rendeljétek el,
Bocsássák majd be a követséget, mely
Válaszra vár. Nos, Oswald, Toclio,
Tirátok néz. Mi lássuk, jó urak,
Hogy szól a szent remete szent tanácsa. *(Olvas.)*
«Ha jóvöltod kedves, gátat ne vess
Az egy hatalomnak, mely pártfogol;
A nyílt ellenségnek ne higgy nagyon,
Mert az a vesztes s győzelmed hiába',
Jó kezdeted' ne balszerencse zárja.

Anselm, a remete.»

DONOBERT.

Erős, hatalmas szó, én is javallom :
 Ki senyved, a gyógyszerert nem hagyja el,
 De megkettőzi. Szép a békeszó
 Vérben forgó szemeknek, ám a hol
 Az arcz vak már a rárakott tapasztól,
 Gyógyszert kíván s művészet benne nincs.

AURELIUS.

Beszédetek hibás, ám két dolog
 A béke neve és valója ; az
 Elsőt előbbre tenném s mit a szász
 Nekünk ajánl, nem látok benne bántót.

GLOSTER.

A kért harmincznapos fegyverszünet
 Gyanút kelt és elég a fél idő,
 Győzött hadunk hogy új erőre kapjon.

CADOR.

Ki mentené meg tőlük oly hamar
 Országunkat?

EDWIN.

Velünk a jó szerencse.

DONOBERT.

Merész és jóreményű hadvezérünk
 Nem mester a síkon s nem vész haduk,
 Mi megmaradt, fél, vérzik, félhalott
 És szép sikereink' most veszni hagyjuk ?
 Az égre, nagyuram, nagyobb veszélyt rejt
 A te szavad, mint az ő fegyverük.

OSWALD jön.

OSWALD.

Sire, a követség.

AURELIUS.

Hívjátok be őket.

Elvégeznék, urak, eddig se vitt
Világi bölcsesség s nem lesz helye
A végezetben.

Az égi hatalom javunkra kezdte
Romlásukat s tudom, bevégezi.
Magam adom válasznak e reményt.

Harsonák. Lobogók alatt jön ARTESIA a szász urakkal.

DONOBERT.

Hát ez mi lesz? Asszonyszemély a szónok?

AURELIUS.

Donobert, békén. — Szólj, ki vagy, lady?

ARTESIA.

A szász vezérnek, hős Ostoriusnak,
Nyugat-Anglia királyának húga,
Nevem Artesia s a nagy Aureliusnak
Békét hozok a szeretet szavával
S bár olyan szép ajándokot vihetnék
Haza, a milyen szívből ezt teszem.

AURELIUS.

Legszebb ajándék, mit csak lát szemem!
Hej, széket a szép szász hölgynek hamar —
Nos ülj le, lady s szólj: vitézi bátyád
Békét kér, úgy tudod?

ARTESIA.

Szeretve vég nélkül hazád' s magad'.

AURELIUS.

S hatásos szószólót küldött, biz' engem.
Mit vélsz te, Donobert?

DONOBERT.

Biz' engem, sire, ha még ifjú lehetnék,
Az arany pirula jól ízlenék.

AURELIUS.

Öreg vagy már s az ember elfelejti
En vétkét! Szép kisaszony — Párttűző nyelv,
Elárulsz — Ellenségem húga — Átok!
Szépsége sodromból kihoz merőben,
Beszélni sem tudok, ha nézem őt —
Mit is határozánk?

DONOBERT.

Királyom, azt, hogy —

AURELIUS.

Pihá, te nem tudod elmondani.
Király bátyádnak, szépek szépe, mondd meg,
Hazánknak üdveért s szerelmeért — ha! —
Hadával országunkat hagyja el.
De ha te, gyöngy teremtés — Donobert,
Mondd el kívánatunk'.

DONOBERT.

El én, királyom.
Térj vissza, lady s bátyádnak jelentsd meg —

AURELIUS.

Te durva s nyers vagy — Vissza ily hamar?
Pi! csak maradjon s küldjön hiraót
Kivánatunkkal.

DONOBERT.

Hogy gondolja felség?

AURELIUS.

Időt neki nagy út után pihenni;
Nem szívesen lennék ildomtalan.

ARTESIA.

Nagy britt király, szokatlannak ne lássék:
Fejedelmi tárt kart kínálok barátúl
S erényitekkal két országnak sorsa
Békében és szeretve összefórna.

AURELIUS.

Szerelemről beszél megint!
Félek, mert tudja, nem gyűlölhetem.

ARTESIA.

Dicső Aurelius, légy tenmagad,
Ne hagyd, hogy itt tanácsosid között
Irigység s még rosszabb bűn megrabolja
Nemes jószágod'. Békét kérni jöttünk,
Soh'sem tevénk, először itt, előtted
Igazzuk lelkünk' rá. Engedd, habár
Nemem nem számít s szóttalan csodál csak,
Hogy én vigyem nemes voltod hiráét meg.
Kinek dicső éltét hír hordjon szét,
Hadd kapja mind méltó dícséretét.

AURELIUS.

Angyal nyelven szól. — Csak beszélj tovább.

DONOBERT.

E hízeltetés otromba, sire, ne hallgasd.
— Úrnőm, fölösleges e gyermekes bók.
Itt rá a válasz s értsd meg, asszonyom,
Hogy a király, bár ifjú, szíve hallgat
Komoly tanácsra s meg nem szédíti
A sima hízeltetés, a szó olajja.

ARTESIA.

Uram, nem jöttem én kérőbe hozzá.

DONOBERT.

Bolondság is voln'; nem lépsz frigyre véle.

AURELIUS.

Szégyen nyelvedre! mert vén s gyöngye vagy,
Tennen hiányosságodban beszélsz úgy,
Mint rólunk véled. Hogy parancsolok
Másoknak, hogyha tennem nem szabad?
Ki sem tisztel, csak korhol vagy nevet mind:
Éztán úgy lesz, a hogy tetszik nekem!
— Szép Artesiám, a király leszáll
S szász hőseiddel együtt úgy köszönt
S közös határt ajánl. Fegyverszünet
Helyett örök frigyét s forraszsza egybe
Vérünket a szent házasság pecsétje.
Üzend meg bátyádnak az új szerencsét,
Hogy vélem kötsz tüstént örök frigyét
S országa véle nyer testvért s barátot —
Édes szerelmem, szólj, megegyezel?

ARTESIA.

Nem volnék nő, ha tán el nem fogadnám,
Nekem, hazánknak nagy kitüntetés.

AURELIUS.

Élj hát királynéként Britanniában.

GLOSTER.

Hát el akarja venni?

DONOBERT.

Atok, halál! előbb az ördögöt!
Elvenni egy pogányt bálványimádót?

CADOR.

S minő hamar mondott igent.

EDWIN.

Megkérte már, mielőtt ide jött
S csak jött a házasság kötése végett.

AURELIUS.

Ki mer daczolni vélem? Gloster úr,
Követnek indulsz testvérünk elé,
Artesia királynőm bátyjához.
Mondd meg, minő ünneppel várjuk őt,
Szivem boldogságát megadja nászunk;
Aztán ha jó szerencse, ha veszély ér,
Az ő képmásában mind összebékél.

A remete jön.

Hogyan? a remete? Üdv, jó szerencsém!
Hazánk reménye, legszentebb atyám,

Aldásod hijja volt, hogy végtelen
Boldogságom tökéletes legyen:

REMETE.

Oh jó uram, az ott fölül vagyon,
Szerencséd attól messze jár nagyon;
A földön annak nincsen székhelye.

AURELIUS.

Tévedsz, atyám. Ide nézz, mit találtam:
Szépség, szövetség, béke, jó barátok,
Mindenbe' minden legfelső fokon!
Frigyet kötöttem.

REMETE.

Jó uram, kivel?

AURELIUS.

E szép hölgynek vitézi testvérével,
A szász királylyal.

REMETE.

Jaj! hogy látom ezt
És félek, hogy veszted felé sietsz.
A balsorshoz minő varázs kötött?
Minden javakra, mit neked arattam,
Siess a végromlás elől.

AURELIUS.

Szólj emberként s én engedek neked.

REMETE.

Odább, pogányok! — Balgatag király, a
Romlásod ott az, országod siráma.

DONOBERT.

Jól szóltál, agg atyám, csak szidd keményen
Alig bírok magammal, Szűzanyánkra!

Mi ördög ez?

1. SZÁSZ FŐÚR.

2. SZÁSZ FŐÚR.

Az átkozott keresztény, ki hadunk'
Pokoli bűbájával tönkretette.

REMETE.

Mit késel még, uram? Eget ne kísérs,
Kigyó melegszik pusztá kebleden:
Küldd udvarodtól el.

AURELIUS.

Botor módjára szólsz.

A fázó pásztort űzd árnyékba, míg
A nap melege hívja; kit a láz
Hevít, lánggal szítasd belső tüzét,
Ha rád hallgatnak, nincs oly képtelenség,
Mint a mire engem hívsz. Vesd szemed'
Eme szépségre és én megbocsátok,
Pedig féltés nem szívesen bocsát meg.
Mondd, nem szereted s én megesküszöm,
Te halhatatlan vagy s nem földi ember.
Halandó voltom' szidd, ne engemet.

REMETE.

E gyöngeséged romlásodba hajt,
Boldogtalan király.

AURELIUS.

Lágyabb ígét!

REMETE.

Keményebb lesz az ég vesztő szava,
Emlékezz rá.

ARTESIA *(magában).*

Nem élsz, hogy lássad azt. *(Fenn.)*
Hogy vagy, király uram?
Ha árva ittlétem bánt, nagy királyom,
Még oly veszendő lélek nem vagyok, hogy
Szavaddal kell talán téged lekötnöm.

AURELIUS.

Szavam, édes szerelmem! Hitem vész el,
Hazám, koronám, ha elvesztelek!
Chester gróf táborát elhagyja tüstént,
Nem háborgatván szász barátainkat;
Gyors postát minden órán hajtani
Király bátyád' kötésünk' szentesíteni,
Boldog békénk', szerelmetes frigyünket.
Multság járja s nézzetek utána,
Győzelmi ünnepünk híjját ne lássa
A jókedvnek sehol. Ha ily nemes vér
Rosszat nemz, úgy a föld több jót nem esmér.
(Mind el a remetén kívül. Harsonák.)

MODESTIA könyvből olvasva jön.

MODESTIA.

A mennyi hír száll e szent remetéről,
Fölkölti vágyam'; látnom kell nekem s lám,
Annak kell lennie. Világi hívság,
Pompázó por s minő szerény a jóság!
S mi emberben csak nagy, rajt' visszafénylik.
— Tisztelendő uram, nem bántlak-é meg,
Ha megzavarlak szent elmélkedésben?

REMETE.

Mit kívánsz, asszonyom?

MODESTIA.

A mit soh'sem tudtam kimondani:
Szeretni!

REMETE.

Mit szeretni?

MODESTIA.

Az erényt.

REMETE.

Valóban ez gáncsot nem érdemel.

MODESTIA.

Igen, uram, veled, szent életeddel,
Erényeddel, jóságoddal. Mi név az,
Mely érzésem' szavával megnagyítja,
Taníts rá teljesen meg. Tisztelendő
Ha bármi akadály elémbé áll,
Légy oly kegyes s háritsd el. Szent imádhöz
Ép' oly imát óhajtok én csatolni.
Én szent atyám,
Tanításod' buzgalmamtól ne vond el,
Tudasd velem, mi vezetett idáig.
Tudom, a földi nagyság ha mit érne,
Szent voltod ily alázatban nem élne.

REMETE.

Te szűz vagy?

MODESTIA.

Az.

REMETE.

Neved?

MODESTIA.

Modestia.

REMETE.

Neved s erényed szerény szűzre vall:
 Mindég eme szent ösvényen haladj
 Az ég s az üdv felé. Jó vagy te már
 S még többre is tanítlak. Jer, tekints föl
 Az ég boltjára, ott a hatalom,
 Kinek e föld a zsámolya. Tanúld meg
 S gyakorold ezt. Ki úgy vágy fölfelé,
 Több örömet ne nézzen föld felé. (El.)

MODESTIA.

Megértelek, uram; szemem az égen,
 Lent nincs gondom, fönt vár minden reménye .
 Artatlanságban meztelen születünk
 S e föld gátolja édes visszamentünk'. (El.)

MÁSODIK FELVONÁS.

Első szín.

A bolond és huga, JOAN — áldott állapotban — jönnek.

BOLOND.

Ej, ne járj a sarkamban tovább, én nem vagyok már a te testvéred. Mit, várandós vagy? gyermekkel vagy várandós? osztán azt se tudod, ki az apja! Szégyelnem kell magamat, hogy hugomnak nevezlek.

JOAN.

Hidd meg nekem bátyám, nemes úr volt.

BOLOND.

No, meghiszem, odaadta a karját is meg a lábát is a tetejébe és hírneve heroldjának téged tett meg. De Joan, Joan, Joan hűgám, hogy nem tudod nekem megmondani a nevét? hogy fogjuk akkor hívni az öcsémet, a te fattyadat, ha majd meglesz nekünk?

JOAN.

Jaj, bátya, nem tudom az úr nevét,
Utolsó hajtáskor történt ez erdőn;
Oly nyájas volt s magát meg úgy kínálta,
Szívem se volt rá, hogy kérdjem tovább.

BOLOND.

Nem tudod a nevét? No, ez a te falusi származá-

sodra vall. Bizony, ha városbéli volnál, először apát szereztél volna és csak osztán gyermeket. Nincs valami ismertetőjeled róla ?

JOAN.

Nagyon gazdag köntöse volt, szép kalapja meg tolla is volt, aranyos kardja meg pompás szíjjazata.

BOLOND.

A menykő a szíjjazatába ! bár azt kapta volna jutalmul a tettéért.

JOAN.

Óh, ha hallottad volna az esküjét, azt hitted volna —

BOLOND.

Ej, tudhatnád : eskü meg hazugság együtt járnak. Ha az esküjétől estél volna meg, most lenne egy kiáltás fiókánk, bizony. Adj' Isten, húgám, itt kell hagynom téged.

JOAN.

Édes bátyám, megállj, segíts nekem őt megkeresni ; tovább akarok kérdezősködni.

BOLOND.

Az áldóját, hol kell megtalálnom ? Hol kell tovább keresnem ?

JOAN.

Haj, nem t'om ; itt szok' az erdőbe' járni, Ez volt szava és esküje tanúja.

BOLOND.

Úgy látszik, furcsa egy pörünk lesz, a hol a főtanunk egy lovag vagy a fatörzsek.

JOAN.

Kutassuk át az erdőt, én veled mék,
Talán a jó szerencse rávezet.

BOLOND.

Megtalálni őt? És micsoda néven fogod hívni, ha rátaláltunk? Az áldóját! nem is ismered, meg se tudod mondani, hogy hívják? Volt-é valaha embernek ilyen esete, huga van, a ki gyermeket vár, osztán nem tudja: kitől? No jó, neked látnod kell őt, én megteszem értetted, a mi tőlem telik; én kikiáltatom: ha ez az erdő meg ezek a fák, a hogy te mondod, egyenként tanuskodni akarnak, hát feleljenek: Halljátok! Ha van itt egy ember, a kinek hiányzik a neve és a lelkiismerete szerint ide akar jönni és magára veszi, hogy ő volt a kurafi, itt olyan teherhez juthat egy óra alatt, a mitől világeletemben se szabadul meg; ha van földje, örököszt kap; ha van türelme, asszonyt kap; ha se földje, se türelme, rímát kap. Hahó, ficzkó, hahó, hahó!

UTER KIRÁLYFI (*kívül*).

Hahó, ficzkó, hahó, hahó!

BOLOND.

Hallga csak, hallga, hugom, valaki visszakiabál. Micsoda istentelen világ! Az ember alig mondja ki a ríma szót, már tüstént jön egy kötnivaló és nézd csak, ott van ni; állj csak odább egy pettyet, hugom.

UTER királyfi jön.

KIRÁLYFI.

Mi hangokat kiált e visszhang, óh! de
Érzékem bámulatba vész örökre.

Lelnék valakit, szépségét leírni,
 Fa meghajolna a leget csókolni,
 Mely elszállt ajkamról dicséretével.

BOLOND.

Ez asszonyról beszél, hugom.

JOAN.

Lehet, hogy ő az, bátyám.

BOLOND.

Nézd meg jól, látod, hogy szép kardja van ; de a szíjazata megódzott.

KIRÁLYFI.

Először itt láttam, szépsége teljiben ;
 Be boldog volnék, ha tudnám nevét !

BOLOND.

Hugom, ez lesz a' biztosan, ez se tudja a nevét. No, okos-bolond egy pár, engemuccse, gyermeket nemzettek, osztán egyik se ismeri a másikat.

KIRÁLYFI.

Siró lomb, melynek gyöngé levelit
 Én bánatom könnyével áztatá,
 Te hallád, hogy mint esküdtem s fogadtam —

BOLOND.

Ej, ej, hát olyan nagy esküvő ; ez lesz az, hugom.

KIRÁLYFI.

Úgy értem én utól,
 A hogy láttam sebes vadászkutyát,

Hangnál gyorsabb csahost zsákmányra készen,
 Mintha valamit látna, visszadöbben
 S a helytt, hogy az elért zsákmányba kapna,
 Csak veszteg áll, maga is megriadva ;
 Vagy Marius harczossaként, szemoltó
 Nézéssel kit merevvé tőn a Gorgo ;
 Erőm úgy reszketett ; felhő is így jár,
 Napot kíván s záporrá foly' szét mindjár'.
 A mi sorsunk közös, Pygmalion :
 Ivor képed s az én szerelmem egy,
 Képzeltésünk az örülésbe megy.
 Láttam s vágy égetett —

BOLOND.

Menykö a képzelődésedbe ! Érted őt, húgom ?

KIRÁLYFI.

De részemül gyönyör még sem jutott. Haj !
 Te szerethettél nappal-éjszaka,
 Nekem egy árva pillantás a kincsem,
 Gyönyört így válték örökös bilincsen.
 Te csókkal oltád égő vágyaid',
 Én ráemlékszem, úgy halok meg itt.
 Gyászos virágok, nektek eskem ime,
 Kiket először tett boldoggá hire :
 El nem megyek, míg nem tudom nevét !

BOLOND.

Add a kezedet, húgám ; a gyermek megtalálta az apját. Ez az, olyan biztosan, mint hogy férfi vagyok ; ha asszony lennék, ezek a szelid szavak meghódítottak volna engem is, nekem is így bele kellett volna híznom, annyi szent. Jól van, beszélni akarok veled. — Legnemesebb és valóságosan érző lovag, add ide a kezedet, uram.

KIRÁLYFI.

Ki vagy te, a ki oly nyersen s merészen
Zavarni mersz engem, ki annyira
Hozzászegődtem a keserűséghez?

BOLOND.

Úgy van, uram, a mi az összeszegődésünket nézi, van
jussom szegény sógorává lenni kegyelmességednek.
A hölgy, a kiról szólni tetszett, az én hugom. Kegyel-
med lássa, micsodás fonalat font ő, a neve Eredj-neki
Joan, én vagyok a nagyobbik, de ő készségesebb,
mint én; ez már az asszonyok hibája. A menykő a
szemérmetségbe! lépj elő, Jug, kérlek, beszélj vele.

KIRÁLYFI.

Láttál már engem, asszonyom?

BOLOND.

Hogy látta-é? haha! úgy látszik, érezte is; egy ifjú
Eredj-neki van útban, uram; ő az én hugom, mi
mindnyájan olyan szívesen nekimegyünk, a mint ke-
gyelmességednek tetszik. Ő még lány, hanem kegyel-
med asszonynyá teheti, ha úgy tetszik uraságodnak.

KIRÁLYFI.

Elámulok csodálatomban. Asszony,
Mondd csak, minő bűnért lakolsz meg így?

JOAN.

Nem ismeresz engem, uram?

KIRÁLYFI.

Ismerlek! mint menykőt, poklot, csapást,
Varázslónő, boszorkány!

BOLOND.

Látom már, el akarja venni; már férj módjára társalog vele.

KIRÁLYFI.

Pokol! kitépem majd a nyelvüket
E káromlásért. — Utczalány, silány te,
Hol láttál engem valaha?

BOLOND.

Beszélg magad helyett ördög nevébe' —

KIRÁLYFI.

Rabnép!

Majd torkotokra forr ez a kísértés.

JOAN.

Uram, hogy azelőtt szóltál velem,
Igéd szelidebb volt, szód édesebb.

KIRÁLYFI.

A villám sújtson, ha csak láttalak!
Dühöm vérembe' forr s elfut türelmem. *(Megüti.)*

BOLOND.

Megállj! Kérlek, uram, nincs semmi mondani valóm
hozzád.

JOAN.

Segítség, segítség, gyilkos, gyilkos!

TOCLIO és OSWALD jönnek.

TOCLIO.

Jöszte, uram, hamar, innen szólt a hang, innen az
erdőből.

OSWALD.

Nézd, ez ő meg a királyfi, a mi fáradozásunk jutalma.

BOLOND.

A királyfi, azt mondja? ez belőlem is szegény alattvalót csinált, engem ucsce.

TOCLIO.

Dicső Uter, hogy vagy, jó herczegem?

OSWALD.

Óh térj magadhoz, jó uram, sötét
Távolléted oly sok búval veré meg
Szegény királyunk', ki keresni küldött
S boldog lesz, hogy föllelhattük nyomod'.

TOCLIO.

E szem s e hallgatás zavart jelent.

BOLOND.

No úgy is van bizony, nem akar ráismerni se a húgomra, se pedig a gyermekre.

OSWALD.

Kérjük fenségedet, jőjjön velünk;
Király bátyádat új életre kelted.

TOCLIO.

Tetszik jönnöd, uram?

KIRÁLYFI.

Akárhová, vigyj. Mind pokol nekem;
Más lég fú rám, de egy bú jár velem.

(A királyfi és Toclio el.)

JOAN.

Hadd szóljak egy szót veled, uram.

BOLOND.

Jól mondod, hűgám, ennek tolla van meg szép szíj-
jazata hozzá, ennek kell lennie.

OSWALD.

Mit kívánsz, szépséges teremtés?

JOAN.

Bizonyára már láttalak valamikor ebben az erdőben.

OSWALD.

Hidd meg, soh'sem ; nem jártam itt, a míg
Barátom nem vezetett erre most.

JOAN.

Annál szomorúbb ez nekem.

OSWALD.

Mi szívesen vigasztalnálak én !
Legény vagyok, de úgy látszik, neked már
Férjed van s rossz voln', ha nem lenne úgy.

BOLOND.

Asszonyok hibája, mi mind szívesen nekimegyünk,
uram.

TOCLIO jön.

TOCLIO.

Jer, Oswald, nélküled nem mén a herczeg.

OSWALD.

Szívesen. Isten veled, asszonyom.

TOCLIO.

Siess, kérlek. *(Oswald el.)*

JOAN.

Jó uram, csak egy szót, mielőtt elhagynál.

TOCLIO.

Velem, szép virágom?

BOLOND.

Meg akarja csípni, a gyermeknek atyjának kell lennie.

JOAN.

Láttál, uram, már engem?

TOCLIO.

Tégedet?

Ej, láttam pár szép arcot életemben,
Nézz föl hát, kérlek és ne sírj tovább;
Igen, csinos jószág, már láttalak.

JOAN.

Elég, de már többé nem látsz soha. *(Elájul.)*

TOCLIO.

Menykőt! elájult.

Elbűvölt ez a hely. Ficzkó, segíts rajt'. *(El.)*

BOLOND.

Oh, meghal, meghal! Ha férfi vagy, megállj és

segíts rajta, uram. — Joan, Joan, Joan húgám, no Eredj-neki Joan, ha mondom! El akarod veszteni magadat meg a gyermekedet meg engem is a tetejébe? Mit akarsz, húgom?

JOAN.

Bocsáss meg, jó uram, a nagy öröm,
A boldogság lebirt. Tudom, nemesbb
Vagy, hogysem eltagadd — Ha! hova lett?

BOLOND.

Ki, a nemes úr? elment az, hugom.

JOAN.

Óh, végem van! fuss hát, mondd meg neki,
Örömben ajultam el. Mit állsz itt?
Ne hagyd elmenni, a míg nem felelt.

BOLOND.

Ejnye, ki is ő? hogy is hívják, he?

JOAN.

Te rossz testvér, mutasd meg az utat hát.
Mit késlekedsz? óh szólj, hogy merre ment?

BOLOND.

Erre, arra, által a cserjén.

JOAN.

Akárha tűzön át,
Könnyű az út, édes vágy szárnyat ad. (El.)

BOLOND.

Ej, ej, itt még van valamicske reménységünk. Követni akarom az atyafiság okából; ha ő most újra elhibázza,

mindenkit megszólít, a kivel találkozik, tudom jól; már pedig a míg ebben az egész országban kétlábú terem-
tésekkel van dolgunk, a gyermeknek kell apjának
lenni, annyi szent. (El.)

Második szín.

Harsány zene. Jönnek párosan a karddal és a kormánypál-
czával CADOR, EDWIN, két püspök, AURELIUS, OSTORIUS a meg-
koronázott ARTESIÁ-t vezetve, CONSTANTIA, MODESTIA, OCTA,
PROXIMUS, a varázsló, DONOBERT, GLOSTER, OSWALD, TOCLIO,
mind átvonulnak a színen. DONOBERT, GLOSTER, EDWIN,
CADOR maradnak.

DONOBERT.

Gloster, jövel,
E gyors házasság nem tetszik nekem.

GLOSTER.

Kurtán esett: alig hat napja, hogy
Mint ellen, békét kérni jött s ma már a
Brittek királynéja. Csodás bizony.

DONOBERT.

Hanem a bátyja is egynyomban itt volt,
Otthagya százait s éhes hadát,
Megcsípni a kínálkozó szerencsét.
Az égre, félek, urunk oly hiszékeny;
Hisz' elbocsátá a sergünket is.

GLOSTER.

Igen s vezérünk' ide rendelé.
Edwin fiam, nem láttad-é azóta?

EDWIN.

Eljött az udvarhoz, de nem jelent meg,
Nem is akart beszélni a királylyal,
Oly bösz e rögtönös szász frigy miatt
És türelemre birni hasztalan.

CADOR.

Tudjátok, nem tűr ellenzést kedélye,
Bár a király szegüljön ellene;
Rossz kedvét s bösz hevét hízlalja csak:
A lelke olyan, mint a puskapor,
A legparányⁱbb szikra lánggra gyűjtja
S a józan észet a légbe fújja el.

GLOSTER.

A chesteri Edol nemes vitéz.

DONOBERT.

Az, a keresztre s királynak, hazának
Hivebbje nincs, bár szenvedély vezérli.

EDOL kapitányaival jön.

CADOR.

Ihol jön is, mylord.

MIND.

Köszöntünk im az udvarnál, nemes gróf.

EDOL.

Minek csúfoltok hizelgésitekkal?
Hát nincs itt már a szász? nem volt a frigy meg?
Meg a házasság? az udvar megosztva
Hitlen pogányokkal, hol az utolsó

Rész a keresztényé? Nagy istenek!
 E gondolat álmomtól megrabol
 S úgy földül, hogy rátok sem ismerek.
 Lovat nekem, megyek Chesterbe vissza!

KAPITÁNY.

Hát dandárinkkal mit tegyünk, mylord?

EDOL.

Neveljétek honn szarvakat szerezni
 S takarót nékik hadnagyság helyett!
 Simítsák harcz-barázdált' homlokuk' ki,
 Különben nem néznek többé reátok.

DONOBERT.

Uram, tartsd meg türelmed'.

EDOL.

Tartsátok meg, urak, hazátokat,
 Mit az idegen áhit! A királyt
 Mi fekete ördög bővölte meg,
 Hogy elbocsássa most pompás hadát
 Győzelme bérczén, diadalra készen,
 Hogy így főlbecsülje ellenét,
 A ki kiéhezett, futásba hajtott,
 Kit gázoló sarkunk olyan silány
 Rabbá csévelt, hogy puszta élteért
 E földet elhagyni örökre kész volt?

DONOBERT.

Ha így akarta a király.

EDOL.

Ha így akarta balgaságotok.

Mutattátok voln' meg sarjú korának,
 Mi vész az államnak, uralmaért ha
 Külső hatalmak küzdnék a királyllyal,
 Ha biztonságáért elsőben is
 Soh'sem akarja vérét ontani
 A vetélytársinak.

DONOBERT.

Szavad jól hangzik, országunk' s magunk'
 Akarja védeni; de mint esett,
 Hogy te, mint teljhatalmú fővezér,
 Korlátlan úr a harczmező fölött,
 A gyöngge ellent alkudozni hagyta?

EDOL.

Jóságos istenek!

CADOR.

Követség jött tüstént egyezkedésre.

EDOL.

Hát meghallgattok-é?

EDWIN.

Levelid azt jelenték a királynak,
 A békét és minden föltételét.
 Az a szász hölgy hozá, kinek csalóka
 Szerelme úgy legyőzte a királyt.

EDOL.

Elátkozlak, mint poklot, ördögöt,
 Ha nem hallgattok! Durva tévedéstek
 Magát az észet tevő futó bolonddá,
 Ki önárnyékával harczol. Halál!
 Nem volt, a ki e nőt megölje?

DONOBERT, GLOSTER.

Gróf!

EDOL.

A vén ördög vitt voln' el élve engem!
Lennék itt s volna meddő minden asszony,
Neki mégis meg kéne hálnia,
Míg férjhez nem ment ily föltételekkel.

CADOR.

Nincs ebben józan ész, a mit beszélsz.

EDOL.

Hát nincs, ha volna, az beszéllene.
Nem volt még ember elgyötörve így,
Ily mélyen sújtva és így meggúnyolva.
Tisztem', hirem', reményadó győzelmem',
Időm', pénzem', vérem' meg birtokim'
Hiába áldozám föl.

EDWIN.

E düh, mylord, hiába: a király
Szándékán nem segít, te sem segítsz.

EDOL.

Kardomnak el kell hagyni őt.

CADOR.

S ki ellen kívánod forgatni majd?

EDOL.

Mit bánod? A pokol sátáni ellen
Az ország védelmére.

EDWIN.

Szófia.

EDOL.

Uram, türelmemmel már visszaélsz.

EDWIN.

Én úgy szólok, mint hű alattvaló
És újra mondom, lettél volna itt,
Király tettét gátolni nem mered.

EDOL.

Éltébe gázolok, ki így beszél.

CADOR.

Mylord —

EDWIN.

Jövel.

EDOL.

Az égre!

CADOR.

Jó uram!

EDOL.

Hogy nem merem? A májad is hazug!

GLOSTER.

Elég, Edwin fiam.

EDWIN.

Már hallgatok, uram és távozom.

EDOL.

De, sir, előlem így el nem kerülsz!

DONOBERT.

Jóvoltunkért, mylord —

EDOL.

Megyek, uram s itt hagylak, mind a hányat,
 Az udvart s a királyt. Kardom s barátim
 Edolért állnak jót. Maradjatok
 A szász karjában, míg gégétek' metszi
 Vagy az országot szolgává teszi,
 Ily rablánczot Chester nem tűrhet el!
 Megyek. Még megbánjátok balgaságtok',
 Mikor e frigyben elvézrik hazátok.
 De én meggátolom vagy meghalok.

(Edol és kapitányai el.)

GLOSTER.

Nézzétek, a dühtől magánkívül van.

CADOR.

Szilajságát nem nézve, több ilyen
 Jeles vitéz nincs széles e világon.

DONOBERT.

Kivánom, hogy magát ne veszsze el.
 Királyé a parancs, nekünk engedni kell,
 Igaz erény némán is a jó útra lel.

Harsány zene. AURELIUS, ARTESIA, OSTORIUS, OCTA,
 PROXIMUS, OSWALD, a remete jönnek.

AURELIUS.

Az udvar mért oly zordon? Azt hívém,

Palotánk minden terme, szöglete
Csupa jókedv s diadal lesz, magas
Tetszésünk másaként. Oswald, a bort!
Mi kézdjük meg a dáridót? no jó!
Kelyhet nekem, iszom megint sugárzó
Királynénkért, édes Artesiámért
S vitéz testvérünkért, a szász királyért!
Rendelj egész udvarnak áldomást.
A remetének! — Szent Anselm, először
Téged tisztellek meg, köszöntsd királyném'.

REMETE.

Én áldomást nem iszom, nagy királyom,
Olyanból én nem iszom, a minék
Egészséget nincsen hatalma adni.

AURELIUS.

Ne értsd balúl, csak azt mutatja, hogy
Szeret és hű királynénkhoz s mihozzánk.

ARTESIA.

Adósunk lenni, látom, nem kíván.

REMETE.

Adózom az erénynek. Aldomást
Mértékletesség csak abból iszik, mit
A természet fakaszt mindenkinek.
Ki testét nézi csak bérelt lakásnak,
Csak arra költ, mi a kórt orvosolja.
Ha ez a tüzes bor, szép herczegasszony,
Öreg képen, fáradt tagon segít,
Halált, nyavalyát úz, bővebben idd;
Étvágyat készítek rá; ámde máskép
Jóllétet a tékozlótól hogy várnék?

OSTORIUS.

Nem nászi vendég módjaként beszél.

ARTESIA.

Nem ám, uram, de mint irigy csaló.

OCTA.

Ez keresztény rabszolga, cinikus.

TOCLIO jön.

OSTORIUS.

Mi erő bírja le királyi lelked',
 Hogy ezt oly nagyra tartod, a kinek
 Bűbája szedte össze vert hadad'
 És készíté fegyverid' végső tusára?
 Veszett reményük bűbájába' volt csak,
 Leverve a vérontó győzelemben.

OCTA.

Varázslat volt, pokol bűbája, sire,
 Volt része benne, mi hitünk szerint,
 Minden szász harczunkban, melyek között
 A legvégső rút árulásba' folyt le.

AURELIUS.

Bizony csalódtok, az ég keze volt az,
 Diadalt adott az ő erénye által,
 Ember hatalma bir-é megriasztani
 Egész nagy serget? szellemet teremt,
 Csüggedt kebelbe új lelket fuvalni?

OSTORIUS.

Lelkünk' rabbá tevé ott látomással,

Talpig fegyverzett haddal ott lebegve
Ember-formában; úgy tett ez napon
E boszorkánymester szerencsénk ellen.

AURELIUS.

Nálunk az a törvény, szó hasztalan
Viv a tett ellen; példát kéne látni,
Hasonlatost, mielőtt hihetném.

OSTORIUS.

Higyj nékem, fenség, ez könnyen lehet:
Mondd, hogy mit kívánsz s adj helyet reá,
A mi varázslónk mindjárt megteszi
S ennek hatalmát úgy mérd a miénkhez.

AURELIUS.

Kedvemre nem lehetne semmi jobban,
Ez elégtételül szolgálhat így.
Mutasd be, jó testvér.

OSTORIUS.

Meglesz, királyom.
Bölcs Proximus, jőjj és mit tudsz, mutasd.
Hatalmas bűbájaddal rontsd hitét le,
Mit megnyert e keresztény rút varázsszal.

PROXIMUS.

Dicső király, tárd föl kívánatod',
Kit kívánsz, mit, hányat, hogy fegyverezve,
Felségeitek előtt hogy megjelenjék?

AURELIUS.

Csodás dolog! Mit vélsz, szent remete?

REMETE.

Hadd jőjjenek, királyom.

AURELIUS.

Akarod látni a művészetét?

REMETE.

Nagyon, királyom ; kedvem telik ebben,
Hogy együtt őt s a poklot kinevessem.

AURELIUS.

Tetszik bizalmad.

ARTESIA.

Minő orczátlanság! — Mutasd a próbát.

PROXIMUS.

Uram, mondd, mit kívánsz, habár legyen
Akármilyen zugban is, a hold alatt,
A föld közepében, a vízbe', légtérben,
A tűzrétegben, akár a pokolban,
Előidézem.

AURELIUS.

Nem kell ilyen rémkép egy sem nekünk ;
De ha művészeted képes, mutasd a
Trójai háború két nagy vitézét,
Achillest és bátor Hektort, nagy ősök',
A harczmezükben, fegyverrel, paizszsal,
A hogy akkortájt' jártak a csatában.

PROXIMUS.

Meglesz, uram, csendet-rendet parancsolj
Mindenkinek, kinek az élte kedves!
— Armel! Plesgeth!

Szellemek jönnek.

SZELLEM.

Quid vis?

PROXIMUS.

Hallgass reám.

AURELIUS.

A jelenés jó; kegyvesztés alatt
Csend s nyugalom mindenkinek!

(Kívül indulót dobolnak.)

PROXIMUS jön HEKTOR-t vezetve, a ki trójai módon van öltözve és fölfegyverkezve tárcsával, karddal és csatabárdal, előtte kürtös megy s egy szellem fáklyásan, tűzvörösben; másik felől ACHILLES lép be dárdával és szablyával, előtte is kürtös s egy szellem feketében; a harsona riadót fú s ők fegyvereikkel viadalba fognak; néhány összecsapás után a remete közéjük lép s a megriadt szellemek reszketni kezdenek.

(Kívül menydörgés.)

PROXIMUS.

E szünet mit jelentsen, fényes Armel,
Plesgeth? Mitől ijedtek vissza így?
Új harsonát keményebb ütközetre
Vagy nyeljen el örökre a pokol!

ARMEL.

Már nem merünk.

PROXIMUS.

Ha!

PLESGETH.

Varázsunk törve van. Armel, jerünk!
E hely pokolnál is rosszabb nekünk.

(A szellemek eltűnnek.)

REMETE.

Nos, nincs tovább? Hidd szégyenszemre vissza!

PROXIMUS.

Mi győz varázsomon? pokol kutyái vissza,
 Armel, Plesgeth, száz kárhozat reátok!
 Minden poklokra, az ördögkirály ez
 Remete-mezben, másképen miként
 Ejthette szellemim' ily rettegésbe?

REMETE.

Mi gyöngye ok hiányod' eltakarni:
 Sátán sátólól fél s viv a pokollal?
 Úgy látszik, ezt nem régen ismered.
 Hitlen pogány, lásd, az a hatalom,
 A mely megtörte búbájós hatalmad',
 Uralkodik a poklon és terajtad.

PROXIMUS.

Szégyen, gyalázat! Újra bűvölök,
 Új szellemet eskem föl a pokol
 Mélységes mélyiből.

AURELIUS.

Elég, barátom;
 Hagyd el búbájad', majd más alkalommal
 Mutasd bűvészeted'. Szivem most érzi,
 Hogy ég hatalma volt itt látható.
 De e kudarcz ne bántson, jó urak,
 Téged se, szép királyném s színhelyünk'
 Váltsuk nagyobb gyönyörhöz. El szobánkba!
 S ha valami tetszésed itt redőzi,
 Allandó boldogságunk majd legyőzi.

TOCLIO.

Megtoldom még, felség, új hirt hozok :
Testvéred, a királyfi, él —

AURELIUS.

Ha!

TOCLIO.

S jó égáldotta nászod' ékesíteni.

AURELIUS.

Nem csalogatsz csak? hogy hihessem el,
Hogy ily boldogság vár reám?

UTER királyfi s OSWALD jönnek.

TOCLIO.

Szavam' ittléte bizonyozza, sire.

DONOBERT.

Lelkemre, ő az! Nézd csak, Gloster.

GLOSTER.

Reményünkön fölül, sire.

AURELIUS.

Óh, ő az! második vigaszszom, üdvöz!
Artesia, szerelmem, az öcsém ez,
Királyfi testvérem, hazám reménye ;
Mondj Istenhoztát, ha engem szeretsz.

ARTESIA.

Uram, olyan szívből köszöntelek,
A hogy ittléted hat rám. Esküszöm,
Nekem, idegennek, feledni kell

Hazám', nevem', barátim' és csak itt él
Éltemnek minden öröme.

KIRÁLYFI.

Ez ő!

Esküm reá, hogy ő! Nagy istenek,
Ez arcz, mit az erdőben láttam elsőbb
S mely úgy megbűvölt, hogy néhány hava
Kerültem minden ember-társaságot.
De hogy jutott ide?
Aurelius, mondd ez angyal nevét
Ez égáldott nevet, hamar, királyom!

AURELIUS.

Artesia, a szász herczegkisasszony.

KIRÁLYFI.

Hát nő, nem isten? nem tündéri árny,
A mely eszem' bódítja csalfa képpel,
Hanem reményem' is életre kelhet
Szeretni, birni őt, bátyám, nem így van?

AURELIUS.

O minden szép és jó s tudhat'd nevét, ő
A hitvesem, királyném.

KIRÁLYFI.

Hitvesed!

ARTESIA.

S ha majd alkalmat ad idő s szerencse,
Szerelmem méltó próbát áll, királyom.

KIRÁLYFI.

Óh jaj!

AURELIUS.

Mi háborít meg, jó öcsém?
Mért nézed oly idegenül s merőn
Boldogságom'?

ARTESIA.

Nem jól vagy, jó uram?

KIRÁLYFI.

Igen, igen. Örök hatalmak, óh mért
Tártok szegény embernek ily kaput
A mord bánatra, ha érzékeink
Gyöngék fölfogni az ily égi szépet?
Születtem voln' süketnek, hallgatástok
Hibámra legalább nem vallana.
Rejtsétek irgalomból bűnöm' el,
Mert bűn hallgatni engem, drága bátyám!

AURELIUS.

Elég!
Vetélytársam lennél, lám, égi üdvöm
Örömben. Artesiám, jövel.
Dicsérjük a napot, az éj borúl rá:
Nagy jónak nagy gonosz az ellene.

KIRÁLYFI.

Várj még egy szóra; nem, eszembe jut,
Nászéjszakád ez s volna az enyém,
Egy percnyi veszteség is bántana.

ARTESIA.

Irigység nem szól így, nem nézhet így,

KIRÁLYFI.

Édes nyugalmat mind a kettőtöknek.

AURELIUS.

Világot nászszobánkba!

ARTESIA *(ittkon a királyfihoz).*

Te mondanád ezt bárha,
Nem félnék, hogy növekszik búmnak árnya.

AURELIUS.

Világot a hálónkba, el, el, el,
(Mind el a királyfin kívül.)

KIRÁLYFI.

«Te mondanád ezt bárha,
Nem félnék, hogy növekszik búmnak árnya.»
Ezek voltak szavai igazán!
Kezem' hogy megszorítá s hogy beszélt
Hozzám' mi szenvedélyes érzelemmel.
Talán szeret s megbánta választását,
Frigyet kötvén bátyámmal. Óh bolond,
Miért merülsz áruló gondolatba,
Magadat csalván? Ébren álmodál
S a mit hallál, te gondoltad s nem ő,
Hogy így nyújtsd csupán örült reményed'
Hitvány életre. Mint beteg gyerek
El-eljátszván, az időt csalja meg,
De meg nem gyógyúl. Légy hát férfi te,
Ha el nem futhatsz tőle, rontsd le, törd meg,
Ha élni nem tudsz tőle, akkor öld meg;
Nevezd meg újra; kít kívánsz magadnak,
A bátyád hitvese, atyádfia,
A bűnök bűne rád gondolnia,
Mitől ki nem ment semmi. Ég, bocsáss meg!
Kiűzve már szívemből mindörökre.

Remél az ár, ha kis dagály is érzik,
Ha nő a bűn, a vágy buján tenyészik.

Egy palotahölgy jön ékszert hozva.

PALOTAHÖLGY.

Ugy-é, uram, a nemes herczeg te vagy?

KIRÁLYFI.

Úgy szólítasz, a minek lennem kellene, asszonyom.

PALOTAHÖLGY.

Azon a néven tudd meg, Artesia királyné üdvözl —

KIRÁLYFI.

Haj, jóságos erényesség, mennyire félreértetted!

PALOTAHÖLGY.

Hajlandóságát ajánlja ez ékszerben, uram.

KIRÁLYFI.

Nagyon lekötelez vele. Ha! mily szép
Ékszer s lelkemre, hogy nagyon hasonlít
Ahhoz, mit rajta láttam az imént.

PALOTAHÖLGY.

Művészileg formált rák, uram.

KIRÁLYFI.

Olyan állat, a mely hátrafelé megy.

PALOTAHÖLGY.

Igaz, az úttól visszafelé, a hová néz.

KIRÁLYFI.

Van benne valami tanulság ő rá nézvést?

PALOTAHÖLGY.

A minő összefüggést te adsz neki, uram, ő tudniillik asszony.

KIRÁLYFI.

S ehhez hasonlóan ő is két különböző irányban használhatja a lábát meg a szemét.

PALOTAHÖLGY.

Akár a tengeri rák: a mely a gazban zsákmányol, mialatt a kőhöz tapad.

KIRÁLYFI.

Finom meghatározás. Kérlek, mondd meg nekem, becsületes vagy?

PALOTAHÖLGY.

Remélem, hogy nem is látszom másféleké, uram.

KIRÁLYFI.

Kik annak látszanak,
Elég gyakorta rosszak ám bizony.

PALOTAHÖLGY.

Ha magunk akarjuk magunkat vádolni tanúk hijjában, ám legyen; én bizony nem vagyok olyan bolond.

KIRÁLYFI.

Okos vagy, látom; mondd meg igazán,
Melyik a legnagyobb bűn?

PALOTAHÖLGY.

Mit ember nem tett még soha; a mi
Megtörtént, bármi, közös valami.

KIRÁLYFI.

S úrnőd is a te véleményeden van?

PALOTAHÖLGY.

Másképen rossz tanítvány volna, én
Neveltem őt s nekem adózik érte.

KIRÁLYFI.

Ládd, a nagyok hibája ez, bevallnak
Némelyet s egyért sem fizetnek. Mernéd
Tanítványod' próbára adni nékem?

PALOTAHÖLGY.

Óh igen, a legnagyobb bizalommal, uram és kérlek,
láss hozzá alaposan; legyen bár kemény a föladat,
nem marad adós a válaszszal.

KIRÁLYFI.

Te ismered a legkeményebbet.

PALOTAHÖLGY.

A mennyire asszony képes rá.

KIRÁLYFI.

Őszinteséged tetszik nekem. Mikor akarsz asszonyod-
hoz vezetni?

PALOTAHÖLGY.

A legközelebbi alkalomkor várok rád, uram.

KIRÁLYFI.

Köszönöm, fogadd ezt és ajánlj ő neki.

PALOTAHÖLGY.

Kérlek, uram, jusson eszedbe aztán a tengeri rákod *(l.l.)*

KIRÁLYFI.

Majd egyszer, asszonyom —
 Hová fog ez vezetni mind?
 Szezelem gyűjtja őt vagy kedvesapongás,
 A bűn borzasztó s vérfertőztető ;
 Éltem megrontásától mit remél?
 Igen, valami ármány lesz mögötte,
 A brittet el-kiűzni és hazánk'
 Lerontásunkkal biztosítani.
 Ez mind lehet, sőt még rútabb sötétség,
 Hová gondolatom nem bír leszállni.
 Mihelyt lehet, szólok vele s ha értem,
 Hogy rút gázság fogamzott meg keblében,
 Előzőm a veszélyt : mert főlemel
 Bölcs férfit az, mi másikat lever.
 Ha ész segít, a bűn erényre válik,
 Redvesgyökerű fa gyorsan virágzik. *(El.)*

HARMADIK FELVONÁS.

Első szín.

A bolond és huga, JOAN, jönnek.

BOLOND.

Jer, hugom, te teljességgel bolond vagy, megbomlott asszonyszemély.

JOAN.

Kérlek, légy türelmes, most az udvarnál vagyunk.

BOLOND.

Az udvarnál! haha, ez bizonyítja csak a bolondságot; mert volt-e olyan asszony, a ki a te állapotodban az udvarhoz ment férj-keresni? Annak épen elég nemzeni a gyermeket, a város majd fölneveli, a falu meg a dajkát adja hozzá: minden dolognak meg kell lenni a maga helyének, hűgám.

JOAN.

Légy egy kissé türelmes; érzem én jól,
E nap szerencsét hoz rám. Drága bátyám,
Az éjjel vigasztalni jött barátom:
Én láttam őt és karjaimba zártam.

BOLOND.

Hát nem tudtad megfogni és engem segítségül hívni?

JOAN.

Haj, arra gondoltam csak, hogy velem van,
A míg végül fölédredék —

BOLOND.

A menykő minden együgyűségbe! Az egész idő alatt csak álomban voltál, aztán most üthetjük szépen bottal a nyomát. De jó, ha már egyszer az udvarnál vagyunk, jól nézz körül a macskaszemmeddel és úgy találd meg azt, a kivel álmodtál vagy egy másikat, mert én már nem akarom magamat tovább abajgattatni.

DONOBERT, CADOR, EDWIN és TOCLIO jönnek.

Nini, ott jön több udvarbéli, jól nézd meg őket, jere csak, kérlek, mérd végig mindnyáját. Az öreg emberben nincs semmi ezekből a jelekből, hanem a másiknak van kardja is, tolla is; mit gondolsz arról a karcsú úri emberről?

JOAN.

Hasonlít rá, de az én kedvesem
Nem volt, bátyám, olyan magasnövésű.

BOLOND.

Óh te együgyűség, hogy nemzhetett neked gyermeket valami nagyon kurta jószággal?

DONOBERT.

Jőjj, már elég a szó. Menj, Edwin úr,
Mondd meg neki, nővére nászt ma köt
Cornwalli Cador gróffal; néki meg
Veled kell, áldásom ha kell neki.

EDWIN.

Magát ő úgy a szűz életre adta,
Hogy hallani se kíván semmi nászról.

DONOBERT.

Csitt és ne félj; hozzá én küldelek.
Ügyesen szólj, mylord s ha meghajol,
Sikerült a cselem. Eredj, siess

EDWIN.

Megyek, uram, kell mennem,
Reményem benned nyugszik és nem bennem.

DONOBERT.

Most téged kell kérnem, jó Toclio,
Vállald a rendezést,
Fáklyát, zenét és mindent, a mi kell.

TOCLIO.

Fogom, mylord.

BOLOND.

Egy szóra kérünk, uram. Jere előbb, hűgám.

(Donobert, Toclio, Cador el.)

EDWIN.

Mit keressz, ficzkó?

BOLOND.

Atyát gyermeknek, uram.

EDWIN.

Ej! keresztapát?

BOLOND.

Nem, uram, mi valóságos apára gondolunk. Uraságod lehetne az, a mennyire én ismerem a dolgot: a gyerek, úgy nézem, hasonlít hozzád.

EDWIN.

Hasonlít hozzám? Kérlek, hol van hát?

BOLOND.

Óh, még nem született meg, uram, útban van idestova; beláthatod, hogy a gyermeknek apjának is kell lennie. Mit gondolsz a hugomról?

EDWIN.

Ej hát, azt gondolom, ha még nincs férje, hogy rima, te meg bolond vagy. Adjon Isten. (El.)

BOLOND.

Köszönöm szépen, uram. Jól van, csak szedd össze magad, hógám; ha van még törvény az udvarnál, ennek a ficzkónak apának kell lennie, a mért olyan gorombán bánt el velem. Úgy látszik, itt nagy lakzi van készülöben. Közben szerzünk majd férjet neked is.

SIR NICODEMUS jön, levéllel kezében.

Ha nem sikerül nekünk, majd lelek én még alkalmazottágot neki, a mért ilyen csunyán bánt velem. De oda nézz, ott jön egy másik kalap meg toll; nagy szoknyavadásznak kell lennie, most is szerelmes levelet olvas.

SIR NICODEMUS.

Álczásjáték Cador gróf esküvőjén,
Igen, igen.

Ez éjnek hiressé kell tenni engem.

— Mi ez, kik vagytok?

BOLOND.

Egy pár britt uram, a külsőnkből is láthatja uraságod.

SIR NICODEMUS.

S mit kívántok, barátom?

BOLOND.

Nos hát, a dolog abban áll, uram : valaki a ti udvarbelieitek közül poroszkáján vadásztatva rést gázolt egy másik ember cserjésébe. A' már a kérdés, uram, kinek kell helyrehozni a cserjés letörését.

SIR NICODEMUS.

Haha! ez nem az én mesterségem : ezt a törvénynek kell eldönteni

BOLOND.

Kegyelmességednek igaza van. De igazában, úgy gondolom, hogy törvénytudó embernek a keze van a játékban s nagyon bizonytalan a mi kimenetünk.

SIR NICODEMUS.

De mi közöm nekem históriádhoz?

BOLOND.

Nem, uram, a história már meg is van, a mint láthatod a hugom természetéből.

SIR NICODEMUS.

Óh, most már értelek. Ez az úri hölgy, úgy látszik, megesett.

BOLOND.

Oly mélyen, uram, a mennyire csak megengedte a föld és kegyelmességed jól tudja: hogy akad olyik atya, a kinek nincs gyermeke, de hogy gyermek is akadjon, a kinek nincs apja, az már természetellenes dolog volna.

SIR NICODEMUS.

Hát ez egészen' bizonyos, legalább még soh'se halottam róla, hogy gyermek apát nemzett volna.

BOLOND.

Igazságod van, uram, bölcsen szólottál.

SIR NICODEMUS.

Ebből azt következtetem, hogy a ki a gyermeket nemzette, minden kétségenkívül annak kell az apjának lennie.

BOLOND.

Úgy van, uraságod eljutott az esethez és a mi követelésünk, kegyelmességed, fölkeresni az apát.

SIR NICODEMUS.

És ő itt élne az udvarban?

JOAN.

Igen, uram s én nem kívánok mást, mint házasságot.

SIR NICODEMUS.

És a legény visszautasítja? Jere csak, lány, vigan, jere, neki el kell vennie téged és a gyermeket is fölnevelni a tetejébe, ha az én lovagi voltom tehet benne valamit; engem az én rendem kötelez boldogtalan hölgyeket segíteni és kin eshetnék nagyobb sérelem, mint

egy jó reményben lévő nőn, a kinek hiányzik az apa a gyermekhez? Szégyellem együgyüségteket; jere csak, jere, add meg a fáradságom díját, a mi udvarfinak jár s én magam leszek az ügyvéded s meg kell az igazságot találni. Igen, utána nézek a törvénynek; add csak meg a díjamat előbb.

BOLOND.

Ha minden pénz, a mennyi csak van ezen a világon, segít rajta, mind a tiédnek kell lenni, uram.

SIR NICODEMUS.

Egy angyalos jár érte.

BOLOND.

Nesze kettő, hogy jobban utána láthass, uram.

SIR NICODEMUS.

Derék, jól mondd! Add a kezedet lány, meg foglak tanítani olyan fogásra, a mi minden esetben apát kerít a gyermekednek és ez ebből áll, jól jegyezd meg: Találkozol egy emberrel, a hogy itt velem találkoztál, fölszólítasz engem házasságra s odateszed a gyermeket a nyakamba; én tagadok; pihá, nem ér az semmit, te megmaradsz a fölhívásod mellett, a te szavad legyőzhetetlen és a törvény se tehet ellene.

BOLOND.

Lehetséges ez?

SIR NICODEMUS.

Hiába minden ellenkezés; a te magad szava legyőzhetetlen. Ha kiszemeltél egy férfit, a gyermek azt fogja apjának nevezni; ez az a fogás a pénzed fejében.

BOLOND.

Igazán, uram, köszönjük neked s mindjárt élek is a fogásoddal és ne is menj tovább apát keresni a gyermeknek, mi uraságodat szemeljük ki. Hugom, elébe tedd a gyermeket, el kell téged vennie. Igen tekintetes öreg úr lesz a testvérem.

SIR NICODEMUS.

Haha! Tetszik nekem a tréfád.

JOAN.

Nem úgy, uram, igazában téged szemellek ki.

BOLOND.

Azt hiszed, uram, tréfálunk?

SIR NICODEMUS.

Azt én igazán, hanem megvallom, az ötleted tetszik nekem, itt kell majd élned az udvarnál velem. Nem hallottad még soh'sem a Semmiházi Nicodemus hírét? Az én vagyok.

BOLOND.

Semmiházi? Hát akkor megint becsaptak. Te nem adhatsz se gyermeket, se semmit, úgy-e?

JOAN.

Én nem tudom, mit mondjak.

SIR NICODEMUS.

Soh'se haragudj, lány, nevezd meg nekem azt az embert s a pör rázúdul.

BOLOND.

Eleget tettünk már a gyermek keresésére, most már számolunk rá, hogy segítned kell az apa megkeresésében. Vagy adj nekünk igazságot vagy megmaradunk az első kijelentés mellett.

SIR NICODEMUS.

Micsoda igazságotok lehet ellenfél nélkül? A míg meg nem nevezitek azt az embert, addig nem segíthetek rajtatok.

BOLOND.

No jó, remélem, uram, nem akarsz szegyenben hagyni, add csak vissza a pénzemet.

SIR NICODEMUS.

Hogy? a jutalmamat?

Házasodnom törvény tilt, mindenki megjavuljon,

Gyerek apát találjon, a pör is elsimuljon. *(El.)*

BOLOND.

No, az jól megszolgált a jutalmáért igazán, mert kurta végre juttatta a mi kérésünket, biztosítlak róla, hanem a gyermeknek még sincs apja; aztán nekünk sincs több pénzünk, hogy tovább nyomozzunk, üssön a ménkü minden kikapós portékába! No, most épen olyan vagy, mint a macska, mikor épen megkölykezett. Mit csináljak már veled, no? Ne fuss többé utánam, mert utoljára még összezúzom az agyvelődöt.

JOAN.

Inkább sújts bárminemű büntetéssel,

Csak itt ne hagyj most!

BOLOND.

Jól van hát, azt hiszem, megboszorkányoztál; mert nem tudom a szívemre venni, hogy elhagyjam őt. Nővér még így nem élt vissza szegény bátyjával, a hogy te teszed. A fáradtságtól már egészen el vagyok gyalázva, nincs rajtam egyéb, mint csont és bőr. No még ha a pénzem megvolna, megint rendén volna valahogy. Hallga csak, hugom, nem menydörgés ez?

(Menydörgés.)

JOAN.

De igen és hozzá rettentő. Mit tegyünk, bátya?

BOLOND.

Jól van, csak tető alá, a míg a zivatar itt nem ér. Előre csak, előre, kérlek.

Az Ördög jön emberi ruhában, fényesen öltözve, lába és feje rettenetes.

JOAN.

Ha! itt van. Bátya, édes bátya, állj meg!

BOLOND.

No mi ütött beléd megint?

JOAN.

Szerelmem itt van, megjött kedvesem.

BOLOND.

Hol, hol? Mutasd meg nekem, hol és én jól megfogom, ha csak az ördög nem bújt belé.

JOAN.

Nézd csak, ihol. — Óh szánj meg, jó barátom,
Az ég szerelméért beszélj nekem.

ÖRDÖG *(magában)*.

Ő hív és öntudatlan kerget is.
Szegény halandó, én s te más vagyunk,
Jóról, égről beszélned nem szabad,
Ha énvelem szólsz; ám vigasztalódjál,
A míg ember lehel s itt britt lakik,
A végzetes sarj, kit méhedbe' hordtál,
Nagyhíres lesz az ítéletnapig.

BOLOND.

Ejha, ki beszél így? Én senkit se látok.

JOAN.

Te vak vagy vagy bolond; nézd, ott megyen,
Int, hogy kövessem. Csak vezess, vezess,
Követlek s szembeszállok a halállal. *(El.)*

BOLOND.

Óh derék! Az ördög után fut férjért, bizonyára tökéletesen meg van keveredve és az árnyékkal beszél, mert én ugyan képtelen vagyok valami anyagot látni itt. De jó, utána csak, a gyermek véletlenül megjön és mindenképen apát kell találni neki. *(El.)*

Második szín.

A remete, MODESTIA és EDWIN jönnek.

MODESTIA.

Oh szent atyám, szivem' te emeléd föl
A szent élet legszebb reményihez

S ezért kerestem társaságodat,
 Hogy szent színed előtt fogadjam ezt meg.
 Szűz lelkem égbe vágy s hitem tanúja
 Te légy.

REMETE.

Reményed' töltsék angyalok be !

EDWIN.

Hogyan, szerelmem? Várlak hitvesemként.

MODESTIA.

Mit élet ad s öröm, lemondok önként,
 Igazi jóról az nem biztosít.

EDWIN.

Szivem, gondold, szerel'm jutalma vár
 S vond vissza fogadásod'.

MODESTIA.

Soha többé.

E világ s én elváltunk mindörökké.

REMETE.

Az üdv útját meglelted. Boldog asszony,
 A legkeményebb leczkét is tudod már,
 Csak légy erős, csak légy kitartó most már.
 Sirassák csak bús búcsúdat barátid,
 A mi jót itt hagysz, úgy se tart sokáig.
 Elmélkedésem hív, búcsút kell vennem.

EDWIN.

Ne biztasd, szent ember, hogy hagyjon engem.

REMETE.

Nem én, uram, se azt, hogy ne szeressen.
Azt kérem csak, szilárd maradjon itten.
A házasságot is megáldja Isten. (El.)

EDWIN.

Hallod, hölgyem, nem a szűz állapot, de
A szent élet, mi boldogságot ad.

MODESTIA.

Jó Edwin úr, úgy mondod, hogy szeretsz,
Hát szerelmedre kérlek, hagyj el engem.

EDWIN.

Gondolj rá, mint sírnak atyád s barátid,
Kiket a bú halotthalványra bágyaszt.

MODESTIA.

Bár volnék halva mindnek én!

EDWIN.

Te sírsz?

MODESTIA.

Az életem, ha látom,
Hogy fáradnak s vesznek bűt minden áron.

EDWIN.

S te mit teszel? Mi örömet, mi kéjt.
Adhat neked magányos életed?

MODESTIA.

Hát a boldog halál szemléletét,
A mely oly jól esik, hogy azt hiszem,

Nincs kínzás, mely rám hasson. S a világ mi,
 Hol vándorolni hívsz? Zörd út csupán
 Az ítélőszékhez, a mely előtt nincs
 Kezes, csak tiszta életünk; a nagy
 Ülés áll s a halál, a kikiáltó
 Idéz sorjában és mind megjelen:
 Gonosznak vád, a jónak védelem.
 — Mi zene szól? (*Halk zene.*)

Két püspök, DONOBERT, GLOSTER, CADOR, CONSTANTIA,
 OSWALD, TOCLIO jönnek.

EDWIN.

Szánd el magad' még s szerelmemre gondolj.
 Halld boldog nővérednek nászzenéjét,
 A jó Constantia nemes Cadorral;
 Nézd hát, mi boldogok!

MODESTIA.

Bár éjbe' járnék,
 Hívság az is csak, merő üres árnyék.

DONOBERT.

Lám, lám, ihol van ő is!
 — Cador fiam, lányom Constantia,
 El, kérlek, mind; a míg ő nem köszönt,
 Ne üdvözlje senki. — Edwin, jó siker?

EDWIN.

Nincs semmi, hogyha ez sem hat reá.

DONOBERT.

Lám, lám, szemét hogy nővére szegzi —
 Mindnyájan el, ügyet se vessetek rá,
 Akárha ott sincs — jer, Constantjám.

MODESTIA.

Nem szóltok hozzám, nem veti szemét
Alázatos szegénységemre senki?
Nekem kell kedvesebbnek lennem — lady, várj,
Nem téged hívtalak nővérnék egyszer?

CONSTANTIA.

E néven szívesen neveztetek,
Míg érdemelted; ám ez a bolondság,
Barátid' s hivatásod' messze lökve,
A nővér névtől megfoszt mindörökre.

MODESTIA.

Tekinteted se mondott mást.

GLOSTER.

Most végre kezdjük, e szem hat reá.

DONOBERT.

Tudom, ez a fogás segít, más semmi.

MODESTIA.

Ha már nem méltatsz a nővér nevére,
Irgalmasságból legalább taníts meg,
Mielőtt elvetsz. Tán bolond vagyok
S a balgaság útjára tévedék,
Nem ismervén a boldogság magassát,
Mely téged boldogít. Hadd ismerem ki
S alázatos éltem' elhagyom talán im
S vidúlnak majd most haragvó barátim.

CADOR.

Hajlik rá, látszik már. Edwin, vigan.

CONSTANTIA.

Ha oktatást kívánsz, adok neked.
Mi is késztet, hogy ily éltet kívánj,
Szűz életet fogadván?

MODESTIA.

Mert a halált, tudom, ki nem kerülöm.
Édes néném, kérlek, hallgass reám :
E világ álczajáték balga szemnek,
Az ember más maga s másúl jelen meg,
Lehull az álarcz, vége ha a táncznak
S magunk' tükrében látjuk a halálnak.
Boldogságunknak vége lesz az éjnél,
Az ál igaznak látszik gyertyafénynél ;
A ki ezt érti, a jobbat kívánja,
A míg a szégyen nem pírít reája
S mert e hiú világ elhagyja őtet,
Eldobja a mezét s így csalja őt meg !

CONSTANTIA.

Hatalmas szó, elhülve hallgatom.

DONOBERT.

Lelkét gonosz varázslat vette meg.
Hagyd őt, legjobb lányom, csak benned látom
Aggságomnak gyümölcsét, boldogságom'.
— Te el szememtől! Félálomba' voltam
Vagy mámoros, mikor nemzettélek.

CONSTANTIA.

Türelmet, jó uram. Mit szólsz, hugom?
A gyermekek, az édesanya-név mi?
Mi fájdalom lehet e nélkül élni!

MODESTIA.

Vagy inkább mily öröm e gond ne'kül!
 Egy biztos: az öröm bizonytalan.
 Hiszen látjuk bimbóink' hasztalan
 Vergődni kínban, hogy kérjük magunk már
 Az eget, hogy szüntesse bús napjuk' már
 S legjobb leróni a halál adóját,
 Megtöltve ellenségink koporsóját.

CONSTANTIA.

Lelkem!

DONOBERT.

Ne hallgass rá, Constantia,
 Megbabonázva van; hagyd ott, leány.

CONSTANTIA.

Úgy el kell hagynom minden szép erényt.
 Uram, te hagyj el, én mondom.

DONOBERT.

Mi volt ez?

CONSTANTIA.

Nincs már atyám, barátom sincs, uram se;
 Mind kölcsönzött ruhák, melyekkel az
 Idő álcázott föl, hisz' életünk
 Egyetlen eszmélés két láz között;
 Az első múlt s eszmélni nincs időnk,
 Már itt a másik. Én legjobb hugom,
 Lelkem örök barátja, óh bocsáss meg
 Hamarkodó nyelvemnek; ki magát sem
 Ismeri, hogy ismerje boldogságod?
 De többé el nem választ a világ!

DONOBERT.

Őrült vagy, balga asszony? Mit jelent ez?

CONSTANTIA.

Az égi örök üdv kell énnekem,
Mit mindenestül e világ nem adhat.

CADOR.

Esküdre gondolj ám, hogy hitvesem lész.

CONSTANTIA.

Kérlek, ne többet.

MIND.

Csodás változás!

CADOR.

Mit álltok ily merőn, fölként papok?
Szent ember, légy, miként Isten maga
S e leányzóval kössed meg frigyem'!

PÜSPÖK.

Mylord, ha ő kértednek ellenáll
S a mi dolgunknak, nászra kényszerítni
Tiltják egyházunk szent törvényei.

CADOR.

Kijátszva! A fortélyod volt, mylord?

DONOBERT.

Türelmemen gázoltok át;
Bú s ámulás viv bennem, hogy melyik
Legyen első. Hadd hívjalak lányomnak!

CADOR.

S feleségemnek én!

CONSTANTIA.

Szavatok puszta lég: mit a szegénység
Dúsnak s a kórt mit bánja az egészség!

DONOBERT.

Ne ingerej, vén embert, balga lány,
Hisz' agg korának nincs más támasza,
Hiszen csak képed éltet. Óh vigyázz
S ne vond fejedre átkom'!

MODESTIA *(letérdel).*

Jó atyánk,
Láss lábaidnál térden s tedd meg azt,
Hallgasd meg a jó remetét, a ki
Miértünk szól majd; s ha nem ád olyan
Vigasztalást, mint agg korod kíván,
Rendelkezz vélünk.

CONSTANTIA.

Életünk' te adtad:
Lelkünk', ne testünk' mentsd meg a haláltól.

DONOBERT.

Ez vigaszt. Aldásommal keljetek föl.
Derék Cador, jó Edwin, türelem.
A remetét ide, beszélni véle!
Nem, a hit nem kívánja, agg apátok'
Hogy elhagyjátok. És ha mégis — úgy csak
Legyetek áldva, nyeljem én a bút csak.

(Mind el.)

Harmadik szín.

Dörgés és villámlás. Az ÖRDÖG jön.

ÖRDÖG.

Fénnyel vegyülj, árny, olvadj, föld meg ég, föl,
 Meg újra egybe s térjen a chaos meg,
 Világotok', hatalmak, összerontom!
 Ha akarjátok, hogy a föld megálljon,
 Úgy e csodás szülésnek nyissatok
 Utat, hogy jóslástok' hírrel tetézze.
 Lucina, Hekate, te éjkirályné,
 Szent Proserpina, Ceres kedvéért, jöjj,
 Idézd a Párkákat a styxi éjből,
 Hogy itt teremjenek villámsebessen,
 Halál neki s szülöttének ne essen! (*Menydörgés.*)
 Elő, pokol mélyének szellemi,
 Kancsal Erichto, éji Incubus,
 Mind! e bűvös szülést segíteni!

LUCINA és a három Párka jön.

Hekate, hála, üdv, isten-testvérek!
 Segíteni, rajta, a sors-istennőkkel,
 A szülés kinja gyorsan véget érjen
 S mi alvilág magjától megfogant, mint
 Ember jöjjön világra. (*A Párkák elmennek.*)
 Kínját megcsalni, a mig visszatértek,
 Koboldok, tánczra s zendüljön zenétek! (*Táncz.*)
 Köszönet, árnyak asszonya.

LUCINA.

Üdv, főszolgája a mélylő pokolnak!
 A kit a Párkák most világra hoznak,
 A gyermek bűbájjal legyen megáldva,

Tudás, bölcsesség áll szolgálatára,
 Művészet és csodás jövőbelátás,
 Meglássa, mit hoz az idő. Varázsa
 Érczből rakjon bástyát Britthon javára,
 E pillanattól álljon úgy a gyermek
 Észben, korbán, személyiben embernek.
 Keblébe vesse Fátum a nevét
 S mert ez erdőben születék ez ember,
 Azért neve legyen Merlin Silvester.

ÖRDÖG.

S Merlin neve éljen Britanniába',
 Míg itt ember lakik, mivel a Párka
 Varázst adhat neki. Te sírj, irigység,
 Balsors, te ülj meg, vond be ében szárnyad',
 Míg jós Merlint dalolja késő század. (*Mind el.*)

Negyedik szín.

A bolond jön.

BOLOND.

Hej, beh szeretném tudni, mi lett az én árva hugomból ebben az égiháborúban. Úgy nézem, meg is halt, mert semmi hírt se hallottam felőle. Ez a rengeteg nem sok segítséget ad neki; magam meg nem tudtam itt mást találni, csak egy kanász feleségét, a ki disznókat őrzött az erdő szélén, de se ő, se senki a koczái közül egy lépést se akart érettünk tenni. Engemuccse, azt hiszem, neki se kell búsulnia, a miért velem volt a fák alatt, mert meg kell vallanom, némi nyájasságot ajánlottam neki. Jó, jó, csak tudnám, mi lett a hugommal. Tán világra hozott már a számomra egy kis öccsöt, annak az arcza képmás lehet, hogy megtaláljuk az apát. Hahó! Joan hugom, Eredj-neki Joan, hol vagy?

Vértesy Jenő: Merlin születése.

JOAN *(hívül)*.

Itt, bátya, itt! csak várj egy kicsit, mindjárt jövök.

BOLOND.

Óh derék! Életben van, megismertem a hangját, beszél s még hozzá, úgy látszik, vigan. No, mi újság, micsoda holdbéli borjat hozott magával?

JOAN és MERLIN, könyvvel kezében, jönnek.

JOAN.

Jőjj, édes Merlin, mért szegzed szemed?
E könyvre oly merőn?

MERLIN.

Mélyébe hatni
Művészetnek, tudásnak, bölcsességnek.

JOAN.

Óh édes, édes jó fiam,
Akkor tanulj ilyet, ha férfi lész már.

MERLIN.

Anyám, én ember csak félig vagyok,
Halandó voltod része ez; a más rész
Énbennem szellemi; evés, idő
Ennek nem kell növéésre; a korom
Nagyobb, miként születésem mutatja.
Anyám, nézd, nagybátyám van itt.

JOAN.

Honnan ismered, fiam? Hiszen soha se láttad.

MERLIN.

Igen, én ismerem őt és tudom, mennyi baja volt miattam, hogy az atyámat megtalálja — Kezet ide, édes jó bátya.

BOLOND.

Hahaha! lelkemre, kaczagnom kell rajta. Te ismersz engem, uracskám?

MERLIN.

Igen s az a biztos jel rá, hogy éppen az elébb csókoltad a kondás feleségét az erdőben és még többet is tettél volna vele, ha engedte volna, bátya.

BOLOND.

Táltos, táltos, hűgám, táltos! Kergesd el a társaságotból, mert ez vagy táltos vagy bűbájos, másképen honnan tudhatná ezt?

JOAN.

Kérlek, bátya, szeresd, hiszen a fiam.

BOLOND.

Haha! engemuccse, ez még fonákabb a többinél; a szakálla után inkább az uradnak látszik. Hadd nézzelek csak meg, nem vagy már úgy megtelve?

JOAN.

Nem és itt van a szerencsés gyümölcs.

BOLOND.

Mit, ez az articsóka? A gyerek, a ki szakállal a képén született meg?

MERLIN.

Az ám és kemény lábbal, hogy járjon, meg foggal, hogy egyék.

BOLOND.

Hát magad fogod táplálni magadat? Igy legalább megtakarítjuk a pépet meg a levest. Az áldóját! halottam már olyanról, a ki foggal jött a világra, de ilyenről még soha sem, kinek ilyen jóelőre fölvergott nyelve lett volna.

JOAN.

Jere csak, szeretned kell őt, bátya; ha majd megismered az értékét, nagyra becsülheted.

BOLOND.

Nagyra becsülni ezt a majmot? Hisz' ez még rosszabb, mint Hüvelyk Matyi, a ki szelet eresztett az anyja méhében; olyan gyerek, a ki beszél, eszik, sétál a születése első órájában, no hiszen, olyan baba, a kinek borbélyra van szüksége, mielőtt a világra jött volna! Hej, hugom, ez szörnyűség és csúffá teszi a mi egész atyafiságunkat.

JOAN.

Hogy természet- s közsorsnak ellenére
Ilyen készen köszönti a világot,
A Végzet és hatalmas atyja tette.

BOLOND.

Hát aztán micsodás mesterségen van az atyja kigyelmednek?

MERLIN.

Melegháza van az Alvidéken; akarja látni őt kigyelmed?

BOLOND.

Látni őt? Ejnye, hugom, hát megtalálta a gyermek az apját?

MERLIN.

Igen és mindjárt el is hozom, bácsi. (El.)

BOLOND.

Soh'se bácsizz engem, a míg nem ismerem az atyafiságodat. Lelkemre, valami pávián nemzett. — Szörnyűséges módon be vagy csapva, hűgám, ezt a sündisznót nem te költhetted. Szégyelnem kell magamat, ha öcsémnek hívom, még ha az apja nemesember is.

MERLIN és az ÖRDÖG jönnek.

MERLIN.

Jó bátya, nézd meg csak ezt hát;
Ihol a gyermek, megtalálta apját.

BOLOND.

E' meg az ördög, hahaha! Hát ez a te babád, hugom? Mi csak összeróttuk a vidéket, bejártuk a várost, végigkutattuk az udvart, hogy gavallért találjunk tollas kalappal meg takaros karddal meg aranyos szíjjazattal, osztán te idehozol nekem egy csavargót, a kinek olyan pofája van, akár a pecsenyéstál?

JOAN.

Pi, bátya! te csalódsz, nézd meg jobban őt.

BOLOND.

Hát ez mi? Boszorkányságot űznek velem vagy a szemem káprázik? Van ennek tollas kalapja, kardja

meg mindene ! Hiszen ez tökéletes gavallér, hugom ;
megvan benne minden ismertetőjel, a mit kerestünk.

ÖRDÖG.

S most megtaláltad őt, barátom.
Kezed', testvérnek kell téged neveznem.

BOLOND.

Nem addig, uram, a míg el nem vetted a hugomat,
addig csak a szeretőd marad.

ÖRDÖG.

Nagyon nyílt vagy. De szíves kézzel én
Jóvá teszek mindent vele s veled.
No, jöszte vagy félsz ?

BOLOND.

Dehogy félek én, még ha maga az ördög is volnál,
uram.

ÖRDÖG.

Nem is kell ; most hugoddal csak maradj itt.
Én vágyatok' betöltöm, bőviben lesz,
Mit megvehet arany meg földi kincs.

BOLOND.

Köszönöm, testvér. Mi ugyan agyonjárártuk magunkat,
a míg rád bukkantunk ; te most úri hölgy férje lehetsz,
mert messziről szerezted és drágán vetted meg,
biztosítlak felőle. Mondd csak, hogy fogják hívni a
fiadat, az öcsémet ?

ÖRDÖG.

Merlin az ő neve.

BOLOND.

Merlin? A kezedet, Merlin öcsém; az apád kedvéért befogadlak az atyafiságomba; ha minden tekintetben olyan nagy leszel, mint a szakállad, sokat fognak rólad mesélni. A mi az anyád rokonságát illeti, öcsém, az ő részéről az Eredj-nekiktől származol, Suffolkból, de a mi ősi házunk Hozdide-lak meg Nehagydott-tanya. A mi meg az apádat nézi, ne kételkedj felőle, hogy a kegyelmes cím jár neki, de én nem tudom leírni; azt hiszem, az ősei egyenesen Pokolfalvára valók, Walesből, öcsém.

ÖRDÖG.

Bárhonnan származik törzsünk neve,
 Britannia Merlinnel lesz tele
 S bámulják tetteit. Most Walesbe menj
 És ott maradj, hol Vortiger király
 Tábort ver s várost épít, mely dől porba,
 Ha ifjú Merlin karja föl nem fogja.
 Itt kél majd szárnyra híred. Harcz közelg.
 Árulást sző a szász, látatlanul bár,
 Hamar kitör. — Élj boldogul, szerelmem,
 Kedves fiam s testvérem, el kell mennem,
 De itt termek, ha majd Merlin hív engem. (El.)

MERLIN.

Jössz velem, bátya?

BOLOND.

Igen öcsém, követlek. — Hej, most kezd csak rettenetes gyanú ébredni bennem az atyafiságomat nézvést: az én sógorom bizonyosan az ördög. Úgy hiszem, a szarvát eldugta a tollas kalapja alá, hanem a hasított lábát megláttam minden rávaszsága mellett is. (Mind el.)

Ötödik szín.

OSTORIUS, OCTA és PROXIMUS jönnek.

OSTORIUS.

Jer, jöszte, tette szólít az idő :
 Szárnyas-sietve Walesbe, Proximus,
 Levelünkkel köszöntsé hős Vortigert,
 Mondd, hogy hadát készítse a király,
 Mondd, új barátink vannak, hadra had gyűl
 Norfolk- s Northumberlandben ; mond, sietve
 Szegődjék hozzánk ; ha szavának áll,
 Az országot magunk között megosztjuk.

OCTA.

Használj föl mindent, a szégyent lemosni,
 Mit rád kent a keresztény remete.
 Bosszúd biztos s teljes leszen majd.

PROXIMUS.

Ez, mi

Sarkantyúz : lássam gyorsan őket veszni. (El.)

OSTORIUS.

Szerencsésen járj. — Octa, légy vigyázó.
 Erősek váraink és hű az őrség ?
 Gondold meg, kérlek, bárminő csekély
 Eset következése nagy lehet,
 Midőn hajóra bízunk életünk',
 Kitéve bármi balsors kényinek ?

OCTA.

Minden biztos ; testvéred, a királyné,
 Csele hálóját úgy vetette ki,
 Hogy egy perczen mindkét testvért befogja.

OSTORIUS.

Mindkettő meghal és csak addig él
Az egyik is, hadat hogy gyűjtsön össze
A bős Edol, kemény vezérük ellen,
Ki a király parancsával daczolva,
Meg' összeszedte elküldött hadát
S dobverve már közelg ijeszteni minket.

OCTA.

Úgy el vagyunk árulva.

OSTORIUS.

Jövel, bolond vagy, serge s élete
Kezünkbe' lesz. Hol hűgom, a királyné?

OCTA.

A herczeggel beszél.

OSTORIUS.

Közelbb az öröket, mind jól megyen:
Beszélgetésünk vége vér legyen.
(Mindketten el.)

Hatodik szín.

A királyfi és ARTESIA jönnek.

ARTESIA.

Jer, jer, te hizelegsz; a mit
Szerelemnek hívsz, a vér álma csak,
Ha ébredsz és nyitott szemmel tekinted,
Megmásul, elmúlik s a légbe vész.

KIRÁLYFI *(magában)*.

Vigyáznom kell, veszélyes a szava. *(Fenn.)*
Jó, szerelemről hát tovább ne szóljunk.

ARTESIA.

Dehogy, ha tetszik, folytasd ;
Hisz' tréfa ; a gyermek játéka olyas,
Ki tűzzel játszik s kap mohón felé,
Aztán eldobja, ha megégeté.
A gyönyör olyan, mint a palota,
Minél magasbb, mind keskenyebb ; a cédrus
Teteje szárad el.

KIRÁLYFI.

Mit mond e példa ?

ARTESIA.

Művészet és természet arra oktat,
Erős gyökér, szilárd alap előre,
Aztán bizzunk az ingó levegőbe'.
Példát adok neked : im itt e csók. *(Megcsókolja.)*
Édes volt-e ?

KIRÁLYFI.

Ki sem is mondható.

ARTESIA.

Elmúlt az élvezet —
S elvesztéd gyönyörödnek birtokát.

KIRÁLYFI.

Ha úgy kívánod, a folyó apad.

ARTESIA.

S ha nincs apály, akkor tovább dagad.

KIRÁLYFI.

S hogy várhat ily remény reám?

ARTESIA.

Megmutatom az útat rá. Nesze,
Izleld még egyszer, a mi boldogít. (*Megcsókolja.*)

KIRÁLYFI (*magában*).

Szemérmetlen rima! (*Fenn.*)
Inkább legyek hamis, istentelen,
Ha nem a kéjek kékjét élvezem!

ARTESIA.

Szeretnék bízni benned, haj! de félek,
Nagyon hamar megváltozol.

KIRÁLYFI.

Mártirok kínjával bizonylanám.

ARTESIA.

Add rá kezéd', hogy a szavadnak állsz.

KIRÁLYFI.

Megállok én.

ARTESIA.

Elég — Uram, Aurelius király,
Segítség! Mentsd meg, mentsd Artesiát!

KIRÁLYFI.

Mit látok? Hát elárulsz ily gazúl?
De árulásod tenvéredbe fül!

ARTESIA.

Hogyan? mi bódít el? Hát az vagy-é,
Ki az imént még mártir-kínra kész,
Hahogy betelnék vágyad s ily iszony
Fog el férjem nevére? Jó, tudom már,
Minő anyagból szöttek.

KIRÁLYFI.

Ha! próba volt csak? Úgy irgalmad' esdem.
Mily bangó voltam, hogy megrémülék. (*Magában.*)
Nem bizom benne, próbát én teszek most. (*Fenn.*)
Végeztem. Nincs élő ember, se testvér,
Se en nemző apám se tarthat vissza
Szerelmedtől. Im e kebelbe szállok
S e szívből a boldogságot kitepem,
Mit benned örömökre tart az ég!

ARTESIA.

Szerelmedről most úgy szólsz, mint királyfi!
— Árulás!

KIRÁLYFI.

Újra?

ARTESIA.

Szász urak, segítség!

OSTORIUS, OCTA és mások jönnek.

OSTORIUS.

Királynénk' megvédjük! hálál a gazra!

EDOL, AURELIUS, DONOBERT, CADOR, EDWIN, TOCLIO és
OSWALD jönnek a másik ajtón.

EDOL.

Az őrséget! Veszélyben a királyfi.
— Engedj, uram, a pajzsod itt a mellem.

AURELIUS.

Le fegyvertekkel!

EDOL.

Rabszolga! légy érczből, kardom beléd mar.

AURELIUS.

Halálfia, ki mozdúl! Hol az áruló?

ARTESIA.

Uram, élted' kíméld. Elég is ennyi,
Ennen szépségem ver békóba engem.

AURELIUS.

Ki mert megbántani?

KIRÁLYFI.

Hallgass ki, felség.

AURELIUS.

Óh balsejtésem! hát te voltál?

ARTESIA.

Ne időzz szóval itt: egy percz elég
S másokban mindörökre néma vagy.

AURELIUS.

Kettőzni kell az őrt!
Édes Artesiám, mondd meg, ki bántott
S minő veszély ijeszt?

ARTESIA.

Öcséd, a herczeg s mind a britt urak
Szerződtek rá, hogy elvisznek erővel
S hozzája adnak.

KIRÁLYFI.

Előbb az ördög vegyen hitvesül,
Gazságod és kéjvágyad rontsanak meg!

ARTESIA.

Ép' arra ostromolt s fülembe súgta
Szégyen nélkül gyalázatos szerelmét
S elfogni mint készül fölkent személyed',
Hogy vagy sötét börtön mélyére vessen
Vagy — félek — hogy mi rosszabb, meg is öljön.

A BRITTEK MIND.

Mind oly hazug, mint a pokol!

EDOL.

S miként ő!

ARTESIA.

Hát ismersz engem?

EDOL.

Ismerlek, halálos
Bűn vagy! De gazságod napfényre jó.

AURELIUS.

Chester, megállj!

OSTORIUS.

Világos árulásuk.

S az udvar mellett mért ül tábora?

OCTA.

Fölfegyverkezve hogy toppant ide?

EDOL.

Te csúfolódsz, ne ébreszd föl dühöm'.

OCTA.

Dühöd'?

EDOL.

• Mérges patkány, ne ingerelj!

ARTESIA.

Jer tőlük, jó királyom.

KIRÁLYFI.

A szívem fáj!

Ördöggé lett, boszorkánynak születve.

AURELIUS.

Csak rágd gonosz nyelved', te csalfa vagy!

Régen látom már szenvedélyedet.

OSTORIUS.

Bízz őreidben, sire, hivek vagyunk mi

S minden erőnk tiéd.

EDOL.

Az országot földülni.

AURELIUS.

Csendesen!

EDOL.

Az ítéletnapig? Hogy vesztég álljak,
Míg árulást kennek becsületemre,
Míg védtelen hazám s veszélyben élted?

ARTESIA.

Úgy, durva lord, míg ten bűnödre nem vallsz.
— Uram, fogasd el mind az árulókat,
Aztán a kínpad s a gyilkos kinok
Tétesse nek ő velük vallomást.

EDOL.

Dögvész s kénkőtűz rád! Hallgass ki, felség,

AURELIUS.

Nem hallgatlak.

EDOL.

De kell! Nem hallgatod?

Világbíró Caesar ha itt teremne,
Ki kellene hallgatnia.
Halld meg, felség, hogy lesnek a kigyók
Élted- s trónodra. Nem hoz napra nap
Új hirt, hogy férges rabszolgák hada,
Kopár Germania rút szökevényi,
Belepik partjaink' és gáttalan'
Norfolkban s Northumberlandben megülnek?

OSTORIUS.

Segélyül jönnek, védni a királyt.

OCTA.

S nem kell, míg Vortiger fegyverben áll
S ti hadat gyűjtötök hozzá vezetni?

EDOL.

Hallgass, mérges patkány!

DONOBERT.

Kérlek, ne többet.

EDOL.

El! Eddig türtem, hogy e sima filkó,
Ez a czudar ribancz, silány varangy
Gyilkos mérgét arczomba merte köpni!

OCTA.

Uram, uram!

EDOL.

Ne szólj, kuvasz, mert minden istenekre,
Bár a király személye véd, türelmem
Szakad s rád rontok, mint kelő oroslány
A zsákmányára tör s bekapja élve!
— Mondd, sire, elüzöd hát e skorpiókat
Vagy megvárod, mignem szivedbe döfnek?

AURELIUS.

Királynénkhöz árulók vagytok egyig.
Ostorius testvér, hozd szász hadad',
El Winchesterbe, ott erősödünk
S Camilot várát megrakjuk hadunkkal.

— Ti csalfa emberek, el Vortigerhez,
 A Constantin testvérünk gyilkosához :
 Őt is, titeket is elér a bosszú.
 Hamis a britt, külföldi jó barátúl
 És megvéd minket orgyilkos haláltól.

(*Aurelius, Ostorius, Octa, Artesia, Toctio és Oswald elmennek.*)

EDWIN.

Meg van bomolva.

GLOSTER.

Most mi a teendő?

DONOBERT.

Csak egy, én jó uram : hogy lóhalálban
 Védjük meg az országot s a királyt.

CADOR.

S elérni ezt : sebes-futtába' Walesbe
 S fölállni ott, mielőtt Vortiger
 A szászokkal dandárit egyesítné.

EDWIN.

Hát Walesbe gyorsan el és Vortigerre!
 Orkánként indulunk, Ostorius, rád
 S szembenézünk veled s gaz szászaiddal,
 Kik csellel elhajtották a királyt
 Pártjuk javára s romlásunkra nekünk.
 Ha Istennel s jó kardommal kiszállok,
 Sisakodon át véres sort kaszálok. (*Mind el.*)

NEGYEDIK FELVONÁS.

Első szín.

A bolond, MERLIN s egy kis furcsa szellem jönnek.

MERLIN.

No mi az, bátya? Mit keressz úgy a zsebedben? Elvesztettél valamit?

BOLOND.

Hé! Merlin öcsém, remélem, hogy a szakállad nem növi túl a becsületességedet. Kérlek, jusson eszedbe, hogy a hugom sarja vagy, én meg az anyád bátyja, akárki is volt az apád.

MERLIN.

Nos, elhanyagoltam volna tán irántad való kötelességemet, bátya?

BOLOND.

Tenmagadnak kellett lennie vagy az apródodnak; mert én más pajtáshoz nem szegődtem, a mióta az anyád a pártfogásomra bizta a fejedet. Egyik felől valami hibát érezek; vagy valami madár volt vagy valami Merlin-fajta; de úgy találom, hogy a zsebemből valami tallér-népség meglépett.

MERLIN.

Hogyan, pénzed hiányzik, bátya? — Pajtás, te vitted el?

BOLOND.

Csak ne tagadd, a zsebem tanúságot tesz ellened.

SZELLEM.

Igen, nálam van, hogy megtanítsam a fogásra, jobban vigyázzon rá.

BOLOND.

Kérlek, használd az ujjaidat valami jobbra s az én fogásom csak maradjon, a hogy van, uram.

MERLIN.

Jól van, most add vissza.

SZELLEM.

Itt van.

BOLOND.

No, valamelyes becsület van még bennük ; ez emlék a te láthatatlan apádtól, öcsém, a mit nem szeretnék, ha megint láthatatlan lenne nekem.

MERLIN.

No de most biztosan megint megvan, bátya?

BOLOND.

Meg ám s lesz gondom rá, hogy óvakodjam az apródod nagyon is hosszú ujjaitól.

SZELLEM.

No ha biztosan megvan, kérlek, mutasd meg nekem.

BOLOND.

Meg én, kis szemfényvesztő, meg is mutatom. — Hü !

tisztára betörés megint! Hát neked láthatatlan ujjaid vannak? Igazán elveszett!

SZELLEM.

Ej, uram, én hozzád se nyúltam.

MERLIN.

No nézz ide, bátya, most meg nálam van. De rosszul vigyázol rá. Nesze, őrizd jobban.

BOLOND.

Hehehe! nagyon ügyes, megvallom. Hanem más társaság után kell látnom, nektek nagyon csalóka ujjaitok vannak.

MERLIN.

Jere, bátya, jere, mindezek az ügyeskedések nem akartak megbántani, öregem, csak megmutogattam neked játékból, az ujjaimat.

BOLOND.

Hej, csakhogy nem való ám játszani az ember zsebével, annyi szent. — Azonban örvendek az ügyességed láttán, öcsém és biztosítlak, hogy megélsz belőle, a míg meg nem halsz. Hallottad, hogy mi újság van Walesben?

MERLIN.

Miattam, bátya, semmi gond ne nyomjon,
Tudásom' jobban is bemutatom:
Ajánlni kívánsz díj reményiben
A walesi britt királynak, Vortigernek,
A ki most minden bűvészt összehítt,
Bárdot, druidát, bűbájost, igézőt,
Haruspex is jó halk varázsigevel,
Oltárnéző, ki oszló füstbe lát,

Szemfényvesztő, boszorkány gyűl oda,
 Kémlelve, mily vészes jövőt mutat
 Az a csodás kastély, mi mostan épül,
 Mit fáradságos nap munkája rak
 S az éjjel romba dönti. Most közējük
 Szeretnél adni engem.

BOLOND.

Való igaz, ha az édes anyád nem a hugom volna,
 azt kellene mondanom : valami boszorkány hozott a
 világra ; de hát ez az apád módja, nem az anyádé.
 Kivetted a szót a számból és elmondottad a mondó-
 kámat előttem ; no hát csak rajta, keveredj te is a va-
 rázslók közé és tedd magad emberré időnek előtte.

MERLIN.

Várj, bátya, nem tudod, minő veszély vár :
 A jóslatok s ígézők azt jelentik
 Mind a királynak, hogy nem áll a kastély,
 A míg az alapnak vakolatát
 Oly csodagyermek-vérrel nem vegyítik,
 A kinek nem halandó apja volt.

BOLOND.

Mi közöd tőle ? Ha az ördög volt is az apád, nem
 Carmarthenben szült az anyád ? Van alapod rá idejönni
 és aztán annak gyermek-vérnek kell lennie és ki mon-
 dana gyermeknek téged akkora szakállal a képeden ?
 Ez sem elég erős alap rá, öcsém ?

MERLIN.

Nem kell mennem. Kölcsönözd csak nekem egy
 kicsit a füledet, majd okát adom az ellenkezőjének.

Két úr jön.

I. ÚR.

Igazán, ez végeérhetetlen dolog, a mivel minket elküldött a király.

2. ÚR.

Ez a király-szokás, ember ; akármikor az egyszarvút keresték.

I. ÚR.

Előbb megtalálnám azt, azt hiszem, mint ezt az ördög-nemzette gyermeket, a kit mi keresünk.

2. ÚR.

A menykő a varázslókba, a kik ilyesmit tudtak kifőzni, de azt már nem tudták megmondani, hogy hol is található meg.

I. ÚR.

Úgy bizonyozzák, hogy Walesben él ; jöszte, csapázzuk tovább.

MERLIN.

Nem, bátya, a te rábeszéléсед nem győz rajtam : én jobban ismerem az ellenségeimet, mint te.

BOLOND.

Aszondom neked, hogy fattyú-tempó nem engedelmeskedni a nagybátyádnak. Hát nem Eredj-neki Joan az édes anyád, az én hugom ? Ha az ördög volna is az apád, micsoda más eleven atyafiságod volna az ő részéről más, mint a kerítők meg a fogdmegek ? de ezek közül egyik se sógorod.

I. ÚR.

Mi az ? Azt hiszem, itt megtudunk majd valamit.

2. ÚR.

Az ám és hozzá váratlanul. Jer közelébb és hallgassuk ki.

BOLOND.

Hát eltitkolhatod a szakálladat? Azzal akarsz gyereknek látszani? Azt akarod, hogy több hajszálad legyen, mint eszed? Le akarod tagadni az anyádat, mert az apádat senki se ismeri? Vagy számár legyen a nagybátyád?

I. ÚR.

Isten jónap', barátom; mondd, kérlek, mi ennek a kis úri embernek a neve?

BOLOND.

Kicsi, uram? A kis ember is lehet nagyúr; az ő apja pedig ősi házból való, a hogy mi tudjuk, uram

2. ÚR.

Hogyan? Nem ismered az apját?

BOLOND.

Nem és azt hiszem, ti sem, hacsak az ördög nem bújt belétek.

I. ÚR.

És mi a neve, uram?

BOLOND.

A neve, uram, az, hogy az én öcsém; a mi a nevelését nézi, az anyja fia, hanem a szokásai egyedül a magamagáéi.

MERLIN.

Miért tudakolod, uram? Az én nevem Merlin.

BOLOND.

Igen és valami héjja volt az apja, a hogy mi tudjuk : az anyjáról meg biztos vagyok, hogy valami szél-lánya volt.

2. ÚR.

Hát van néki anyja?

BOLOND.

Olyan biztos, mint a hogy nekem hugom van, uram.

1. ÚR.

De az atyja felől nem vagy bizonyos?

BOLOND.

Hát uram, olyan okos ember, mint te vagy, még kételkedhetik fölötte, hogy van-é atyja vagy nem?

1. ÚR.

Biztos, ez az, a kit keresünk.

2. ÚR.

Magam se vélem másképen. Nos, uram, tudd meg, a király küldött utánad.

BOLOND.

Annál gyermekesebb ő; ha engedte volna, hogy én vezessem, már elment volna, mielőtt érte küldöttek volna.

1. ÚR.

Nem láthatnánk az anyját?

BOLOND.

De igen és érezni is fogod ám, ha megharagszik.

Mert elhíheted nekem, ördögös egy jószág volt.
No megyek és ide hozom. (El.)

2. ÚR.

Uram, úthoz kell készülnöd sietve,
Királyhoz kell menned.

MERLIN.

Szolgálatom, sir,
Nem vár kemény parancsot, kész vagyok
Rá szívesen : de nem kell érte menni,
Mit helybe hoznak. Útam elmarad,
Maga jön a király
Keresni, mit nyomoztatok ti. — Hallga,
Ez a dobszó jelenti már.

(Kívül dobon halk indulót vernek.)

1. ÚR.

Barátom, ez jós lesz minden bizonynyal.

Harsonák. VORTIGER levelet olvasva, PROXIMUS, katonák és
mások jönnek dobszóval.

VORTIGER.

Kegygyel fogadjuk híred', Proximus,
Sarkantyúsan fogunk sietni majd.
Ostoriust és Octát üdvözöljük,
Uter s Aurelius ellen egyesülünk,
A kik, mint halljuk, Winchesterbe' vannak.
De ez dolgunk' úgy nem zavarja meg,
Mint az elátkozott vár építése.
Mit egy nap műve s fáradsága rak,
Az éjjel romba dönti.

PROXIMUS.

Imént a mit mondtam, most is áll,

A míg meg nincsen az ördög-fia,
Kinek vérétől az alap szilárd lesz,
Mindaddig nem marad meg.

A bolond, MERLIN és JOAN jönnek.

VORTIGER.

Ha ! valóban ?

Úgy magyarázod, Proximus, hogy őt
Meg kell találnunk. Mondd, ez volna-é ?

BOLOND.

Az ám, uram, én meg a nagybátyja vagyok, e' meg
az édes anyja.

VORTIGER.

És hol van az apja ?

BOLOND.

Hát azt az anyja tudná megmondani leginkább,
azonban a gyermek is elég eszes, mert ő maga rátalált
az apjára.

VORTIGER.

Ez a te fiad, asszony ?

JOAN.

Az, mylord.

VORTIGER.

S ki volt az apja ? Hol és merre él ?

MERLIN.

Anyám, felelj nyíltan s bátran reá ;
Mit tenni mertél, mondani se félj.

JOAN.

Úgy föl kell tárnom bűnöm' s szégyenem'.
 De hogyha kell, hát tudd meg, nagy király,
 Minden, mit csak tudok felőle, ez :
 Szépségemben pompázva éltem én,
 Oltárom tükröm volt, bálványom arczom,
 Öntelten úgy magamba szereték, hogy
 Lenéztem minden mást ; oly megvetés
 Égett gúnyos szememben, hogy halandót
 Nem tartottam méltónak már kezemre.
 Mint a pávakakas szemléli farkát
 S nem veszi észre, lába hogy mi rút.
 Megszidtam a szelet, ha fűjt reám,
 Átkoztam a napot, félvén, hogy elsüt.
 Kóros, beteg ábrándomnak delén
 Előmbé tűnt egy ifjú, szép vitéz,
 Sóvár kevélységemnek mindbe' tetsző
 S oly hódító hatalom járt vele,
 Hogy gyöngeségem megdőlt s itt a sarja
 Ölelésének. Mindent tudsz tehát.

VORTIGER.

Incubus volt vagy éjféli szelleme,
 A ki nemzette ezt, nem földi ember.

MERLIN.

Ne bánd, uram ; ne is kutass tovább,
 Veszélyes volna és fölösleges
 Tovább nyomozni. Mondd inkább, mylord,
 Miért kerestél engem ?

VORTIGER.

Nem kétkedem, ezt is tudod. No nyiltan :
 A véredért.

MERLIN.

Ki javallotta ezt?

PROXIMUS.

Én.

Megcsalhatlan bűvészetem tanít rá,
Vérrel kell a királyi vár alapját
Tapasztani, másképen meg nem áll.

MERLIN.

Te ráértél az én sorsom' kutatni
S nem gondoltad, magad fölött mi függ?
Tudod, hogy a tető fejedre dől
Oly szörnyen és olyan hamar?

PROXIMUS.

Pihá!

Szakállas korcs, te jósolsz rám veszélyt?
— Fecseg, mylord, hogy húzza a magáét.

MERLIN.

Nem.

Megadom magam' s a király előtt
Váltsd jóslatod' be, mint enyémet én.
Ha meg nem halsz, csupa valót beszéltél
S vedd vérem' a király kívánatára.
Ha magad kívánod sírversed' írni,
Nagyon siess, mert már egy percz idő sincs
Közötted és halálod közt.

PROXIMUS.

Hahaha!

(Egy kő leesik s agyonüti Proxímust.)

MERLIN.

Lám, így halhatsz nevetve meg.

VORTIGER.

Ha! Ez meghaladja a bámulatot magát. Hadd lám, meghalt-e?

BOLOND.

Meg az, felség, akár vakolatnak használhatod az agyvelejét, ha szükséged van rá. — Merlin öcsém, van még több ilyen kő-gyümölcs is leesőben? Akkor, kérlek, juttass a bátyádnak egy szives kis intést.

MERLIN.

Vigyétek a halál képét el. És most,
Mylord, kétségeid' Merlin megoldja
És megmutatja, hogy mért dől le várad
És mi gátolja a fölépítést.
Most állj amarrább és lásd, mint jelen meg
A vége munkádnak meg végzetednek.
— Anyám és bátyám, el kell menetek.

BOLOND.

Útban van az apád, öcsém?

MERLIN.

Mondom, nektek menetek kell.

JOAN.

Jere, bátyám, még megharagítod.

BOLOND.

Nagyon szeretném a sógoromat látni; ha majd összeházasodtál vele, már csak így kell neveznem, törvény szerint. (*Joan és a bolond elmeunnek.*)

MERLIN fölemeli varázsvesszőjét. Menydörgés, villámlás. Két sárkány jelenik meg, egy fehér és egy vörös; küzdenek egymással, majd megállnak.

VORTIGER.

E szünet mit jelent?

MERLIN.

Uram, ne rémülj el: e két vívó
Harczától — diadalt ad vagy bukást —
Függ sorsod, életed, birodalmad is.
Azért jól megvigyázd.

VORTIGER.

Meg is fogom. Ég, légy hozzánk kegyes!
Menydörgés. A két sárkány újra küzdésbe fog s a fehér sárkány elűzi a vöröset.

VORTIGER.

A fehér sárkányé a győzelem.
Nos, Merlin, fejtsd ki hiven, mit jelent.

MERLIN.

Ha felséged meg nem haragszik érte.

VORTIGER.

Hát gyöngébb részre benned is talállok,
Hogy kétkedsz semmi voltomon? Hogyan
Bánthatnám azt, ki nékem vést jövendöl?
Jóslásod merő bámulatba ejt.

MERLIN.

Tudd meg, mylord, e nedves barlang mélye
Eme sárkányok éjjeli tanyája.

A boltja fölé várad' épited,
 A míg ezek éjféli párbaja
 Munkátokat mindig romokba dönti.
 Hogy még tisztábban szóljak, a két sárkány
 Téged jelent meg a szászok királyát
 S rémes jelképed a levert vörös, sire.

VORTIGER.

Óh végzetem !

MERLIN.

Király uram, hallgass ki türelemmel.
 Constantint, a jogos királyt, megölted ;
 Piros e tett, koronád vére épült.
 Az angolszász, a kit magad hívál,
 Segíteni Constantin testvéri ellen,
 A fehér szörny ; ki, veled egyesülvén,
 Behajtott s e vad rengetegbe zárt.
 S ámbár veled barátságot keres most,
 Szived' átszúrni kész, nem átölelni,
 Hogy a brittek fáját tőből kiirtsa
 Veled s az angolszászt ültesse be.
 Menekülj, sire, időd' ne tékozold
 Légvár-építeni, mert Uter királyfi
 Bosszút lihegve tör fegyverbe' rád
 A bátyja vééréért. Ha nem hiszed
 S tanút kívánsz, igaz volt-é a szó,
 Felség, ihol jó hozzád hiradó. (*Merlin el.*)

Hírmondó jön.

HIRMONDÓ.

Uram ! Uter királyfi !

VORTIGER.

És ki még ?

HIRMONDÓ.

Edol, a nagy vezér is.

VORTIGER.

A nagy ördög!

Közelben járnak?

HIRMONDÓ.

S felség, nagy sereggel.

VORTIGER.

És nagy bosszútól égve jönnek,
 Hiszem. De szembeszállni kész vagyok,
 Bár kettőzött menetbe jőjjenek.
 Helyünk' megálljuk, számunktól se félünk.
 Mi végezet, úgy sem fordítjuk el:
 Koronánk' úgy vettük, vérbe huny el. (*Mind el.*)

Második szín.

UTER királyfi, EDOL, CADOR, EDWIN, TOCLIO és harcosok
 dobszóval jönnek.

KIRÁLYFI.

Tanácsot ülünk — állj! Hagyd el, dobos.

EDOL.

Rabszolga, üsd! Mire a pihenés?
 Mért állunk meg? Hol vannak ellenink?
 Vagy azt hiszed, magunk közt harcolunk?

KIRÁLYFI.

Nem, jó Edol, hadd üljünk itt tanácsot.
 Nem szégyenlem magam',
 Biztonságunk' legjobb' ez óvja meg.

EDOL.

Pihá, e lomha késés! Mint a gyáva,
Kinek a vizen kell átkelnie
S megáll a parton a vészről beszélni,
A míg az ár csak nő és elsodorja.
Nincs-é a síkon a király?

CADOR.

Ott van az áruló, a gögös Vortiger.

EDWIN.

A gyilkos és bitorló!

EDOL.

Voln' az ördög,
Mégvívok véle. De jerünk, az égre!
Türelmet! Fenséged vár rája, míg
Megjő a szász és hozzááll segíteni? (*Harsona.*)

KIRÁLYFI.

Attól nem félek. Kérlek, egy kicsit várj.
De hallga!
Úgy látszik, jó avagy küld valakit

EDOL.

Ha szóbeszédre jön, én túlkiáltom,
Ha el nem nyom rekedtségünk s dobunk.

Kapitány jön.

KIRÁLYFI.

Hallgasd ki, kérlek. — Honnan jössz, ki küld?

KAPITÁNY.

Vortiger, a király.

EDOL.

Áruló, nem király

Riadót verj, rab vagy becsületesemre,
Bezúzom a fejed' s a dobverőddel
Füled' repesztem !

KIRÁLYFI.

Békén, jó Edol,

Halljuk, mi pontokat ajánl nekünk.

EDOL.

Mi pontokat, mi föltételt remélhetsz,
A mi fölér sérelmednek felével,
Ha ki nem végzi száz kín közt magát
S dögét nem küldi el bosszúd' lehűtni
Constantin rút orgyilkos veszteért
S tizedrészét se róttá le !

KIRÁLYFI.

Igaz,

A bátyám vére bosszúért kiált ;
Most hallgatok szavadra. — Menj, eredj !

(A kapitány el.)

Nem kell több szó, csupán kardunk beszél.

EDOL.

S emberhalált rivall mind az aczél.
A riadót, hej ! Rajta, riadót !

*(Mind el. Riadó. Edol visszatér Vortiger csapatait hajtván maga
előtt, majd elmegy.)*

Harmadik szín.

UTER királyfi jön VORTIGER-t űzve.

VORTIGER.

Mért űzöl engem ?

KIRÁLYFI.

Hogy megöljelek.

VORTIGER.

Allj, vess számot magaddal !
Ne szálljon minden herczeg vére rám,
Bátyád' megöltem.

KIRÁLYFI.

Meg, sötét gonosz,
Érette állok bosszút rajtad én.

VORTIGER.

Kiméld inkább magad' s fuss pallosomtól,
Megtartom életed' engesztelésül,
Bátyád' vesztéért ezt adom neked.

KIRÁLYFI.

Csak azt add, mi tiéd : az áruló
Szívét s fejét, a minék ura vagy.
A föld, mit zsarnokmódra bitorolsz,
Szakad már tőled ; a szász, kit behívtál
Bitorlásod' segítni, egyre nő
S a hol gyökeret ver, kiirtja agg
Brutus sarját, a briteket, de még az
Emlékezetből is s Hengist-fiaknak
Hívják maguk' s Hengist-földnek hazánk',

Hogy elfeledjék a brittek nevét is.
Szülőhazád gyilkossa, ezt te tetted!

EDOL jön.

EDOL.

Mit, szóbeszédben álltok így? Csatára!

KIRÁLYFI.

Edol, megállj.

EDOL.

Elő, jó pallosom!
Ne hallgass itt király, herczeg szavára,
Van munka máshol bőven, az enyém ez! *(Riadó.)*

KIRÁLYFI.

Aldás, dicsőség óvja hős erényed'! *(Mind el.)*

Negyedik szín.

CADOR es EDWIN jönnek.

CADOR.

A diadal velünk harczol maga,
Arany sisakban ékesen elől jár
Győzelmi riadóval.

EDWIN.

Az igazság
A jó s igaz ügyért velünk csatáz.
De ne maradjunk hátul.

A királyfi jön.

CADOR.

A herczeg jő. Hogy áll, fenség, szerencsénk?

KIRÁLYFI.

Teljes reményben s jól, nemes Cador ;
 Rossz Vortigert Edol vasa legyúrte
 S bár megmentette hívei seregje
 S bemenekült várába itt e halmon,
 Egész ebfalkát hajszolok reá,
 Kik oly bősültek, mint akár az éhség,
 Betörni kőfalát s ha ellenáll,
 Tüzet vetek rá, az kergesse el
 Vagy a dühös láng ott perzselje el ! *(Mind el.)*

Ötödik szín.

Üstököscsillag jelenik meg. Harsonák. UTER királyfi, EDOL,
 CADOR, EDWIN, TOCLIO és harcosok dobszóval jönnek.

KIRÁLYFI.

Edol, ládd : mily tüzes ködkép ragyog
 Riasztón az elképedett világra ?
 A tűz-gyűrűből, mely körötte ég, nézd.
 Sárkányfej jön ki s torkából ihol
 Kelet- s nyugatra két tűznyelve nyúlik.

EDOL.

És lám, a meteornak testiből
 Hét halványabb tűzláng ép' szembe hull
 A rémült országra.

CADOR.

Bal-csillag ez.

EDWIN.

Kemény csapást jelent.

KIRÁLYFI.

Bizony nem béke koronája lesz
S e fény mást mond, mint Vortiger bukását ;
Ha csak az ő vesztét jelentené,
Tüzes kévei szétfolynának és
Eltűnnének, mert Vortiger halott már.

EDOL.

Ilyen csak nagy sort jó jelenteni.

KIRÁLYFI.

A mint az ég akarja ! Jaj de bánom,
Hogy nincs bűvös jövendölőnk a tűzjelt
Megfejtteni.

CADOR.

De van, kegyelmes úr,
Hiszen tiéd Britannia virága
És jósodról, fenség, jósolhatom,
Hogy nem lesz párja.

KIRÁLYFI.

Merlint gondolod ?

CADOR.

Őt, a csodás Merlint, uram.
Útközben ért s megjósolá nekünk,
Hogy ez a nap diadalt hoz reánk.

EDWIN.

Itt a táborban lesz ; küldj érte, fenség.

CADOR.

Sorsát megmondta véres Vortigernek

És egy szóig betelt és hogyha hinnék
Bűvös varázsban, csak Merlin miatt.

MERLIN és a bolond jönnek.

De nézd, uram,
Mintegy fenségednek kívánatára,
Ihol jó Merlin.

KIRÁLYFI.

Nézd csak őt
S meg ne zavard : az üstökösbe néz.

EDOL.

Vizsgálatába mint elmélyedett !

MERLIN.

Az ég emez országnak mit jövendő ?
Mi rázkódás, mi népek kelte, húnnya
Tükrödzik e csillagban ? Britt hazáról
Beszél az ének és király-halálról ?
Hej ! ő meghalt, mi gyors a balszerencse,
A jó király nincs s Merlin sir felette !

KIRÁLYFI.

Mi balsorsot lát, a bánat mutatja,
Sir rajt', a mielőtt kifejtené.

EDOL.

De sir valaki más is itt.
— Pajtás, megértetted, hogy mit siratsz ?

BOLOND.

Nem én, uram, de én vagyok a nagybátyja és sírok,
mert az öcsém sir ; hús és vér nem tagadja meg magát.

KIRÁLYFI.

Nemes Merlin, tárd jós-tudásodat ki,
Hogy mit jelent ez a tüzes csoda ;
Úgy értjük ám keserű könnyeidből,
Hogy bűt és romlást.

MERLIN.

Azt, jó herczegem,
Csak hallgasd meg a többit türelemmel.

KIRÁLYFI.

Esküm reá, bár romlásom' jelentse.

MERLIN.

Attól ne félj.
E tűzjel Vortiger vesztét jelenti,
De nem csak az övét : Más is lehült,
Egy jobb király, hazánknak csillaga,
Az édes, jó, szelid Aurelius.

KIRÁLYFI.

A bátyánk ?

EDWIN.

Óvjon tőle a nagy ég !

MERLIN.

Király-palotájában, herczegem,
Winchesterben e nap megmérgezők.

CADOR.

Ki ? Mit vélsz, Merlin ?

MERLIN.

A szász árulók.

EDOL.

Ettől tarték : Ostorius, az ördög
S Artesia, a boszorkány, bizonynyal!

KIRÁLYFI.

Megmérgezték ! Nemes Merlin, tovább,
Nézd még a csillagot s leld benne meg
A bosszút, bár ezer éltet kívánjon
S enyém' legelsőbb !

MERLIN.

Nyugtasd magad', az ég betölti majd
És ezzel minden balsorsot kimondtam.
Hallgass most, fenség, szerencsét jelentek
Neked és boldog ivadékaidnak.

BOLOND.

Úgy tetszik, mintha hámozott hagymát érzének,
megint sírnom kell.

MERLIN.

Csendben maradj, bátya, mert kényszeritelek rá.

BOLOND.

Azt is megtalálod a csillagban, öcsém, hogy meg
tudom-é fogni a nyelvemet vagy se ?

EDOL.

Meg hát, mert ki kell tépnem.

BOLOND.

Óh persze, uram, hiszen te csak úgy könyv nélkül beszélsz, az én öcsém, Merlin, tudja.

MERLIN.

Valóban, meg kell kötnöm. — No bátya, most már beszélhetsz kedved szerint.

BOLOND.

Hm, hm, hm, hm.

MERLIN.

Igy. — Most tekints kissé arrább, mylord,
 A csillagon túl, mely lángot lövell,
 Sárkányfej jön ki s torkából ihol
 Két kéve küldi széjjel tűz-nyilát két
 Felé, de mindkettőnek magja van.
 Nézd újra a lángszóró üstököst,
 Abból meg hét fénylő sugár ered,
 Beszédes hírmondók a britt szigetnek.
 És ezt jelentik : a sárkányfej ott
 Magadnak képjele, mert, herczegem,
 Királyúl fogsz te uralkodni itt ;
 Az a két tűzfény a sárkány-torokból
 Kelet- s nyugatra két királyi gyermek,
 Ki véredből ered, fiú s leány :
 Északnyugatra fordul csillaga,
 Az Irlandban királyasszony leszen
 S révén király a britt s ír földeken.

BOLOND.

Hm, hm, hm.

MERLIN.

Fiad jövőjét így jósolja Merlin :

Hogy az utókor minden krónikája
 Hirével lesz tele, vitézi kardja
 Atsujt dús Frankhonon s Germánián,
 Győzelmes lépte addig meg nem áll,
 Királyi Róma míg meg nem koronázza,
 Nyugat ura, melynek hét halmitól
 Adózó királyokkal, győzelemmel
 Tér meg tágitni Britthonnak határát
 S czimeriben tizennégy koronát lát.

BOLOND.

Hm, hm, hm.

MERLIN.

S más hősoket fog adni a világnak.
 Miként a hősiség delejje vonzza
 Az udvarába bajnokok virágát.
 S lovagi tisztesség nem lesz különbb,
 Mint a winchesteri kastélyban a
 Király-asztalhoz ülni lakomára
 Vitézi díszben — körben fegyverik
 S úgy érzik, a világ hódol nekik.

(Megérinti a bolond ajkát varázsvesszőjével.)

BOLOND.

Hm, hm, hm, hm. Óh csakhogy beszélhetek egy kicsit!

MERLIN.

Ismerlek, bátya ; légy csendes megint.

(Újra megérinti.)

KIRÁLYFI.

Csodát beszélsz, Merlin, kérlek, tovább,
 Jelentsd, a csillagképlet mit jelent még.

MERLIN.

A hét szétágazó sugár jelenti
Az ország bajait, melyekben a
Szerencse változó ; harcz és viszály
Ortályt szül, míg kezét fog hét király
S a hon hétfejű szövetségbe áll.

KIRÁLYFI.

Bűvészeted kipróbált, a szavad'
Igaznak hiszszük ; csak maradj velünk,
Légy prófétám s minden tettemnek őre !

MERLIN.

Fenségedé lesz hű szolgálatom
S minden tudásom az ország javára.

BOLOND.

Hm, hm, hm.

MERLIN.

Jere, öregem, most megszabadítalak.

BOLOND.

Kérlek, öcsém, segíts engem megint a nyelvemhez ;
csak nem gondolod, remélem, hogy némának kell
maradnom ?

MERLIN.

Hogyan, hát nincs meg a nyelved megint ?

BOLOND.

Hű ! megvan, érzem újfent ; de olyan soká néma
voltam, hogy meg se tudtam mondani, beszélek-é
vagy se.

KIRÁLYFI.

És most tanácsolj : űzzük-é azonnal
A véres szászt, a bátyám gyilkosít ?

MERLIN. .

Sebes-futtában ám, mylord ;
A jó szerencse társadúl szegődik.

CADOR.

Királyfi, vidd magaddal támaszúl
Czimed' : Éljen soká Uter király !

EDOL.

Igen, vidd ezt, mit ég adott neked :
Jelvényed a sárkány, hordozd vitézül
És hosszú életet, tartós szerencsét,
Uter Pendragon, Brittország királya !

KIRÁLYFI.

Köszönet, Edol, elfogadjuk a
Czimet s nevet. Zászlónk- s pajzsunkon a
Rőt sárkány képe járjon a gonosz szász
Réméül. Én bátyám, Aurelius,
Lelkeddel édes bék' ! Nyugton legyen
Meggbantott szellemed, bosszúja-várván,
Tüzet lehelve tör reá a sárkány ! (*Mind el.*)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Első szín.

Menydörgés, aztán zene. JOAN rémülten jön, az ÖRDÖG kergeti.

JOAN

El, te fekete rém! Megint tüzel
Buja vágyad? Se dörgésed robajja,
Se bűnrecsábitó pokolzenéd
Meg nem bűvöl többé. Óh jaj, hogy oly sok
Megtörtént már!

ÖRDÖG.

Miért futsz tőlem el?
Szeretőként jövök, ölelni téged,
Én két karomban elringatni tested'.

JOAN.

Pokol kutyája, el!

ÖRDÖG.

Ily eb valék én,
Kedvem szerint hizelgve s játszva véled.
Hát nem czirógathatsz s játszhatsz velem?
Az orosz lány széttéphet s menni hágy,
Nem is köszönöd meg?

JOAN.

Igen, te az vagy:
Engedj el és hálás leszek!

ÖRDÖG.

Hová?

Együtt laktam veled, te az enyém vagy
És frigykötésünknek nincs sarja tán?
Hol a fiad?

JOAN.

Takarj el engem, éj!

ÖRDÖG.

Hisz' ily nagy hírre én juttattalak,
Ily csoda anyja meg nem hal soha:
Királyok nincsenek irt krónikákban,
Nevük nem él s Merlinét századok
Egymásnak adják, mint csatlósai,
Csodás neve dicsőségben él,
A míg nyelv szól és az idő beszél.

JOAN.

Bár veszne hírem testemnél előbb!
S anyának hívjon a föld vagy pokol
Nemzette szörny engem, legárvább asszonyt!
Édes halál, ments meg! — Te el szememtől!
Mért jöttél újra? Nem idéztelek
Hiúsággal, vétkes vágygyal, hogy eljőjj
Megrontani, mint a mikor legelsőbb
Megláttalak, elvesztő ellenül.

ÖRDÖG.

Én most is az vagyok még.

JOAN.

Ámde én nem.

ÖRDÖG.

Atváltoztatlak úgy azzá, mi voltál,
Hogy szomjam' oltsd. — Elő, a menydörejre.

(*Menydörgés.*)

Halandó-megrontó frigyársaim!

Szellemek jönnek.

Kapjátok prédám' ében-karotokba
S a sápadt Hekatéig föl vele!
E szirtre itten füst-köpenyt vetek
S a kékarczú égboltra vaksötétet
S viszem őt Merlintől s Britániából
Oly messze, hogy meg nem térhet soha!

JOAN.

Nincs mentő kéz sehol,
Kialtok, nem késő: Jőjj és segíts!

MERLIN jön.

MERLIN.

Megállj! Éjfél sötét szolgál, békén,
A földre le! vagy a pokoli Styxre,
Úgy megkötözlek büvölő igékkel,
Pokol sötét pentagrammája se
Old meg soha. El innen, tűnjetek szét!

(*A szellemek el.*)

ÖRDÖG.

Ha! ki az?

MERLIN.

A gyermek meglelte apját.
Nem ismersz?

ÖRDÖG.

Merlin!

JOAN.

Ments meg, jó fiam!

MERLIN.

Ne félj, anyám. ki sem fog bántani.

ÖRDÖG.

Atyádnak engedetlen vagy, daczolsz?

MERLIN.

Iskolád engedelmeskedni nem tanít.
Természet s vérség ő hozzá csatol;
Részed bennem természetelleni
S neked fogadni szót nem jó dolog.

ÖRDÖG.

Elrontalak, rabszolga, meghalsz!
Örök emlékjelül e szirtbe zárlak.

MERLIN.

Haha, ha voln' erőd! Mi vagy te, ördög,
Mi más, mint buja és aljas lidércz,
Ki csak a gyöngé testtől nyér erőt,
A melylyel cserbe csalod a tudatlant?
Ember-formádat vedd le már magadról
S foltos hasadon csússz viperaként
Vagy Acheron torkát kitáttatom
S égő tüzébe doblak mindörökre!

ÖRDÖG.

Aruló! Atok, hogy nemzettelek!

MERLIN.

Magadnak ostorúl ; megállj, ne bőszerűlj,
Merlin varázsának hatalma áll
Végzet szerint : — A poklot megtöröm,
Vesszőm alá igazom mesterid'.
Te légy első bizonyság.

(Menyörgés és villámlás a sziklában.)

Tenebrarum precis, divitiarum et inferorum deus,
hunc Incubum in ignis æterni abyssum accipite, aut in
hoc carcero tenebroso in sempiternum astringere mando.

(A szikla bezárja az Ördögöt.)

Igy ! most ködös mélyedben rázd a földet,
Többé el nem szédítsz asszonyt soha.
— Hogy-mint, anyám ?

JOAN.

Megmentett a fiam,
De mily bánattal kell így hívnom őt.

(Távolból riadó.)

MERLIN.

Nyugodj meg, vissza nem tér, a mi elmúlt,
Láttam veszélyed' és hozzád siettem.
Hallod, miként szólít a harczi zaj
Segíteni Pendragont, ki harczban áll
Újfent a szászszal és őt védeni
Merlin el nem maradhat. Menj e helyről,
Elviszlek majd szép csendes helyre, Merlin
Berkébe, mit varázslatom teremt,
Ott élhetsz majd magányos sóhajid közt,
Bú s bűnbánat lesznek pajtásaid
Tested' siratni, melylyel vétkezél
S halhatlan lelked' mindentől föloldod.

S ha meghalsz, emléket szerzek neked
 Salisbury messze zöldelő lapályán ;
 Királynak sem lesz oly emlékjele,
 Sziklákra fölrakom, művészi mód',
 Vakolat, enyv se kell hozzá nekem,
 Sötét talány lesz a jövő időnek,
 Mert a művészetét nem érti senki
 A boltnak, mint hamvadnak szentelek.
 Boszorkány, vámpir ott meg nem telepszik,
 Hol a bűbájos Merlin anyja fekszik. *(Elmennek.)*

Második szín.

DONOBERT, GLOSTER és a remete jönnek.

DONOBERT.

Őszintén, Gloster, mindent elbeszéltem :
 Két lányom szűz életre esküdött
 S e nap léptek a kolostorba be,
 Habár más célra is neveltem őket
 S örömmel elígértem a kezük',
 Egyet Cador grófnak, a mászt fiadnak,
 Glosternek grófja, érdemes barátom.
 Ez oda, én is, minden oda van.
 Felelj nekem : a házasság tehát bűn ?

REMETE.

Nem az, uram.

DONOBERT.

Menj hozzájuk, én többé nem megyek,
 Nem késztem rosszra, javalld azt nekik,
 Mit én javallok néked szívesen.

GLOSTER.

Óh, ez derék dolog voln', jó uram.

CADOR és EDWIN jönnek.

DONOBERT.

Ők elfeledték tisztük', őket én
Emlékemből elűzöm mindörökre.
— Lám, jó urak, leendő férjeik, ti!
Sors hozta így, soh'sem hívtok atyának.

EDWIN.

Uram, nincs több remény, ép' az imént
Láttuk mindkettőt a klostromba lépni,
Világtól, férjtől végbúcsút vevén.

CADOR.

Búd minket is elbúsít, jó uram;
De a király velünk jó hírt üzen:
Ostorius elesett, Octa fut
S a furia-asszony, Artesia
Békóban és átadni kényszerült
Londont s Winchestert — mit haddal rakott meg —
Uternek, kit most hívnak Pendragonnak,
Ki győzelmes menetben erre tart,
Hogy elfogadja a britt koronát.

DONOBERT.

Ez az öröm szivemből számúzi
A tudatot, hogy volt két gyermekem,
Daczos két lányom, kik elhagytanak. Hadd
Öleljen vén karom s hívjon fiának.
Atyai házam szent nevére mondom,
A mim csak van, megosztom véletek!

EDWIN, CADOR.

Uram, annál nemesbb vagy.

Harsonák. EDOL dobszóval és zászlókkal, OSWALD a lobogót emelve, TOCLIO a pajzsot, melyekre vörös sárkány van festve, két püspök a koronával, UTER királyfi, MERLIN, ARTESIA megkötözve, örök és a bolond jönnek.

KIRÁLYFI.

Függeszszétek föl pajzsunk' s lobogónk'.
Habár a sárkány alszik, él reményünk,
Merlin áll szép hazánkért őrt s miértünk.

BOLOND.

Meg a míg a nagybátyja él, jót állok fenségedért.

GLOSTER.

A britt dicsőséget ki visszaszerzed,
Kelő napunk, fényedben hadd köszöntsünk!
Araszsz köröttünk napfényt, örököst,
Éjjel ne fődje trónod csillagát el!
— De mért késünk fejedelmi homlokodra
Föltenni a király-dísz?

KIRÁLYFI.

Vársza, Gloster.

Előbb e szörny pusztuljon el szemüinktől,
Számunkra addig nincs öröm.

DONOBERT.

Ha ez a gát, ítéletet hamar rá!
Küldd a halálba, rászolgált bizony rég'.

EDOL.

Hadd mondjak én ítéletet. Vigyék el
S a forró napra dobják majd dögét,
Míg el nem szárad s el nem rothad, aztán

Nyúzzák le bőrért s tömjék szalmával ki,
Úgy hurczolják körül téren s piarczon,
Két fillérért. Ily undok szörnyet látni
Jó vásár lesz s koldulni érdemes.

ARTESIA.

Hahaha!

EDOL.

Még kaczagsz, Erichto?

ARTESIA.

Igen, hogy leleményed oly szegény,
Hát nincs ennél különbb kínzás sehol?

DONOBERT.

Égessék porrá.

ARTESIA.

Az a phœnix halála és dicső.

EDOL.

Nagyon is jó neki.

KIRÁLYFI.

Hát akkoron

Elevenen ássák a sánczba be,
Éhen veszszen királyunk gyilkosa.

ARTESIA.

Éhen veszszen, zsákmányaért ki jön,
De én tovább megélek átkotokból!

EDOL.

Elég jó lesz neked, csak el vele!

ARTESIA.

Vigan, a fő megtörtént. Megé tettem
A bátyádat. Hogy többet nem tehettem! (El.)

KIRÁLYFI.

Hát jósunk, Merlin, mért áll félre úgy,
Pompánkra oly borongóan tekintve,
Örömünkből tudásod részt se vesz?
Varázművészeted hadd töltse be
Kivánságom'; hisz' jól tudom, előtted
Bizonynyal tárva a jövő idő,
Mi véget ér trónunk és krónikánk.
Bölcs Merlin, szólj, oldd meg kétségimét,
A szászts csatával hajtom-é ki vagy
Boldog békében kormányozhatom
Waleset s Britanniát?

MERLIN.

Tartós szerencse várja Pendragont!
De mit ég rendelt, nem másítja sors meg:
A szásztsok, sire, bírják, mi az övék
S számuk-növőben terjeszkednek addig,
A míg elvész Britannia. Ha tetszik,
Meglátható jelenésben fogom
Jövőd' föltárni, búbájom szavára
Földidézem öröklő herczegid',
A mennyit ember tud jövő napokból.

KIRÁLYFI.

Legyen, jó Merlinem,
Örömmel és csodálattal dicsérem.

(Merlin fölemeli varázssvesszőjét.)

Obolyák. Pánczélos király jön tizenhárom koronával négyelt pajzsos. Másfelől különböző fejedelmek jönnek, a kik koronájukat lábához rakják s így hódolnak neki; majd a Halál jön s megérinti őt; a király beteg lesz s megkoronázza
CONSTANTIN-t.

(Eltűnnek.)

MERLIN.

Ez a király, uram, fiad' jelenti,
Tavaszsza éviben már oly szerencsés,
Hogy tizenhárom fejdelem elébe
Koronáját teszi s minden királyok
Bámulják hírnevét s győzelmeit
S ezek kész szívvel hódolnak neki,
Ki félelemből, ki meg szeretetből;
De a halál — gyöngét, hőst nem kimél ez —
Híre delén, idő előtt kitepi,
Ideje is alig marad, utódot
Jelölni tágas országa fölött.

KIRÁLYFI.

Prófétánknak köszönjük,
Ez elégtételül szolgál nekünk
És megtanuljuk, hogy mindenkor a
Végzet betel, mi elvégezve van.
De elregéli mind' késő idő,
Mi bölcs volt Merlin s Arthur mily dicső.

(Mind el.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

FRANKLIN-TÄRSULAT NYOMDÁJA.